

Stick to your goal

Samen met ouders naar een win-winsituatie

Onderzoeksnotitie bij Hockeyclub Feijenoord in opdracht van gemeente Rotterdam

Hogeschool Rotterdam

Masteropleiding Pedagogiek collegejaar 2014-2015

Afstudeeronderzoek

Naam Student: Monique Koster

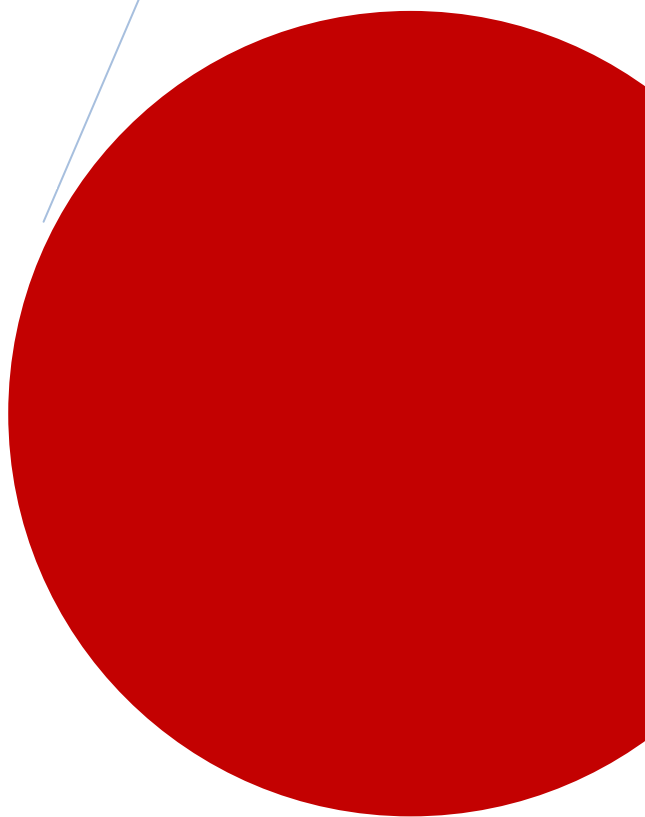
Studentnummer: 0866410

E-mailadres: m.koster@jeugdengEZintilburg.nl

Datum inlevering: 29 maart 2015

Begeleidend docenten: Étienne Vermeulen en Amina Kefi

Dit onderzoeksverslag bevat vertrouwelijke gegevens

“Een doel is een droom met een deadline”

Loesje

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksrapport dat gaat over mogelijkheden voor Hockeyclub Feijenoord om te komen tot een positief pedagogisch sportklimaat door ouders hierbij te betrekken. De gemeente Rotterdam fungeerde als opdrachtgever. Dit kwalitatieve onderzoeksrapport is geschreven in het kader van de afstudeeropdracht voor de Masteropleiding Pedagogiek *Urban Education* aan de Hogeschool Rotterdam.

Mijn interesse voor dit onderwerp werd gewekt tijdens de eerste presentatie van mogelijke afstudeeronderzoeken. De sportcontext was voor mij een onbekende context. Ook heb ik me niet eerder beziggehouden met ouderbetrokkenheid waardoor ik het afstudeeronderwerp als een uitdaging kon benaderen. Een verkennend gesprek met de opdrachtgever, Lyne Blanchette, en haar enthousiaste verhalen over 'jongeren en sport' hebben mij aanvullend geïnspireerd. Het is leerzaam en interessant gebleken om contacten te leggen met diverse professionals en betrokkenen van voor mij onbekende organisaties.

Woorden van dank zijn op zijn plaats voor Étienne Vermeulen en Amina Kefi als opvolgster van Ankie Franzen, allen begeleidend docent aan de Hogeschool Rotterdam en aan mijn medestudenten. De feedback en ondersteuning die ik tijdens afstudeerkringen van hen en medestudenten mocht ontvangen, heeft mij geholpen dit afstudeeronderzoek zorgvuldig uit te voeren. Met name Marilyn de Randamie heeft mij op moeilijke momenten met haar humorvolle opmerkingen en luisterend oor erdoorheen gesleept. Daarnaast wil ik graag alle ouders, D-jeugdleden, kaderleden van HC Feijenoord en deskundige professionals bedanken die hun tijd ter beschikking hebben gesteld voor interviews of op enigerlei andere wijze hebben bijgedragen aan dit onderzoek. Dank voor de welkome ontvangst en inspirerende gesprekken. Tot slot wil ik ook vrienden en familie bedanken voor de mentale en soms praktische steun in de afgelopen maanden.

Het schrijven van dit onderzoeksrapport, waar ik met veel plezier en enthousiasme aan gewerkt heb, was een leerzaam en intensief proces. Ik wens u veel leesplezier.

Monique Koster
Oisterwijk, 29 maart 2015.

Samenvatting

In de participatiemaatschappij wordt van burgers verwacht dat zij zelfredzaam en actief zijn in de samenleving. Opdrachtgever gemeente Rotterdam wil alle kinderen door middel van sport laten participeren. Zo kunnen ze een goede gezondheid ontwikkelen, vaardigheden leren die nuttig zijn en uitgroeien tot gezond functionerende volwassenen. De maatschappij is sterk veranderd. Er is sprake van individualisering, kleinere gezinnen en bovendien woont familie vaak niet meer in de buurt. Hierdoor kunnen ouders het gevoel hebben er alleen voor te staan. Hockeyclub Feijenoord wil aanvullende ondersteuning bieden door een positief pedagogisch sportklimaat (PPS) te creëren. De rol van ouders is hierbij onmisbaar maar vooralsnog onderbelicht gebleven. Doel van het onderzoek is inzicht in en kennis te verkrijgen over de wijze waarop ouderbetrokkenheid in de hockeysport een bijdrage kan leveren aan een PPS. De volgende vraagstelling staat centraal:

“Welke mogelijkheden zijn er voor Hockeyclub Feijenoord, aangesloten bij schoolsportvereniging Katendrecht, om te komen tot een positief pedagogisch sportklimaat voor basisschoolkinderen uit groep 6-7-8 middels het betrekken van ouders?”

Het PPS is opgebouwd uit twee componenten: de vereniging en ouders. Tot de verenigingcomponent behoren structurele kenmerken zoals het aantal kinderen in een trainingsgroep, omgevingskenmerken zoals de inrichting van de sportlocatie en proceskenmerken zoals de ervaringen van jeugdleden. In dit onderzoek ligt de focus op proceskenmerken aan de hand van zes houdings- en interactieaspecten van hoogleraar ontwikkelingspsychologie aan de Radboud Universiteit te Nijmegen, M. Riksen-Walraven; emotionele steun & sensitieve responsiviteit, respect & autonomie, structureren & grenzen stellen, informatie geven & uitleggen, ontwikkelingsstimulering en interactiebegeleiding. De tweede component ouders, gaat over ouderbetrokkenheid en bestaat uit drie verschillende dimensies die alle van invloed (kunnen) zijn op het PPS. Dit zijn sportondersteunendgedrag, oudercontact en ouderparticipatie. Vereniging en ouders hebben verschillende perspectieven waardoor een spanningsveld kan ontstaan dat van invloed is op het PPS.

Het onderzoek is uitgevoerd bij HC Feijenoord. In de verkenningsfase is een expertgesprek gevoerd om het fenomeen ouderbetrokkenheid nader te duiden. Kennismakingsgesprekken met medewerkers van Rotterdam Sport Support, SSV Katendrecht en HC Feijenoord, alsmede wijkwandelingen en een oriënterende observatie hebben plaatsgevonden om een beeld te krijgen van de sportlocatie en aanwezige personen. Er hebben twaalf respondenten deelgenomen. Een bestuurslid, sportpedagoog en trainer zijn benaderd om inzicht te verkrijgen in hun handelen en visie ten aanzien van ouderbetrokkenheid en het PPS. Daarnaast waren er vier D-jeugdleden en ouders vijf ouderrespondenten (waarvan één echtpaar). De D-jeugdleden en ouders zijn zodanig geselecteerd dat ze een goede afspiegeling zijn van de D-teams. Twee ouders zijn laag- en drie ouders zijn hoogopgeleid. Drie van de vijf ouders zijn van niet-westerse afkomst (twee Turkse en een Curaçaose ouder), de andere twee zijn Nederlands van origine. Er zijn twee vaders, drie moeders, twee zonen en twee dochters geïnterviewd. Twee D-jeugdleden zijn pas sinds kort lid. Twee D-jeugdleden maken gebruik van het jeugdsportfonds. Op basis van dit proces en literatuuronderzoek zijn topiclijsten voor semigestructureerde interviews en observatielijsten opgesteld. De beleving van respondenten ten aanzien van ouderbetrokkenheid en het PPS heeft centraal gestaan. Aansluitend is een verdiepende observatie uitgevoerd om te onderzoeken of het gedrag van respondenten overeenkomt met dat wat tijdens de interviews gezegd is.

Uit het onderzoek is gebleken dat het beleid ten aanzien van een positief pedagogisch sportklimaat en de ouderbetrokkenheidsvisie niet geformuleerd is. Hierdoor is er geen sprake van een geïntegreerde benadering. De club ziet oudercontact als middel om ouderparticipatie te bewerkstelligen en heeft nauwelijks aandacht voor sportondersteunendgedrag. Er is te weinig zicht op de ondersteuningsbehoefte van met name niet-westerse ouders. Sportondersteunendgedrag is de basis van waaruit ouders een PPS mee kunnen gaan vormgeven en doorgroeien naar andere ouderbetrokkenheidsdimensies. Sommige ouderrespondenten voelen zich niet serieus genomen in hun opvoedkundige rol. Alle geïnterviewde ouders zijn onder voorwaarden bereid te participeren mits passende ondersteuning geboden wordt en taken aansluiten bij hun mogelijkheden. D-jeugdrespondenten waarderen ouderparticipatie omdat zo gezamenlijke ervaringen gedeeld worden.

Het PPS bij HC Feijenoord wordt door alle respondenten als positief ervaren. De interactievaardigheden emotionele steun & sensitieve responsiviteit en interactiebegeleiding door trainers worden als goed ervaren. Dit geldt niet altijd automatisch voor de coachrol. Verder zijn ouder- en D-jeugdrespondenten tevreden over de mate waarin ze met respect benaderd worden en omgegaan wordt met autonomie en ontwikkelingsstimulering. De structuur van sportactiviteiten is voor hen duidelijk. Het stellen van grenzen en informeren & uitleg worden minder goed ervaren. Niet-westerse ouderrespondenten hebben meer behoefte aan informatie over prestatievoortgang, het verenigingsleven, de hockeysport en ondersteuning bij participatie dan Nederlandse ouders.

Door decentralisatie van de jeugdzorg dicht de gemeente Rotterdam een steeds grotere rol toe aan pedagogische ondersteuning in informele netwerken waaronder sportverenigingen. Het is voor HC Feijenoord van belang hierop voor te sorteren. Een positief pedagogisch sportklimaat maakt sportparticipatie van andere doelgroepen zoals risicjongeren mogelijk. Daarnaast is het voor een gezonde clubbedrijfsvoering noodzakelijk participerende ouders te (blijven) binden en boeien. Op dit vlak komen ouderbetrokkenheid en een positief pedagogisch klimaat samen. Naarmate het primaire verenigingsproces efficiënter en effectiever georganiseerd is, kan er meer aandacht besteed worden aan (het welzijn van) jeugdleden. Ouders en vereniging vinden beiden een positief pedagogisch sportklimaat van belang. HC Feijenoord heeft de volgende mogelijkheden om ouders te betrekken:

Niveau 1: PPS en individuele ouderbetrokkenheid

De vereniging dicht sportondersteunendgedrag een prominentere plaats toe en houdt daarbij rekening met de behoeften van ouders. Meer aandacht voor uitwisseling van wederzijdse relevante pedagogische informatie en visie om te komen tot afstemming.

Niveau 2: PPS en ouderbetrokkenheid op teamniveau

Vraag en aanbod van participatieactiviteiten afstemmen op interesses en mogelijkheden van ouders en daarbij passende ondersteuning, gericht op alle benodigde interactievaardigheden in een PPS, bieden. Hierbij is het (toekomstige) pedagogisch beleid richtinggevend.

Niveau 3: PPS en ouderbetrokkenheid in clubverband.

Stimuleren dat ouders expliciete input leveren door (op eigen initiatief) mee te praten over beleidsmatige aspecten en ideeën inbrengen over (de ontwikkeling van) een positief pedagogisch sportklimaat.

Summary

In a participation society, it is expected of the civilians that they are self-reliance and that they play a more active role in society. The client Rotterdam City Council would like to accommodate children to participate in sports. In this way they can develop a better health, develop abilities useful in modern day society and they can turn into self-reliant adults. Society has been severely changed. There is individualization, smaller families and relatives often don't live nearby. Because of this parents can feel like they're on their own. Hockey club Feijenoord wants to represent additional support for children in their district. The role of parents is essential, but lacks to be showcased so far. The goal of this research is gathering knowledge about (the experience of) parental involvement in recreational hockeyteam sports. Also, to make clear in which way parental involvement can lead to a positive pedagogical sports climate (PPS). This research therefore contains the following main question:

“Which possibilities does Hockey Club Feijenoord, part of the schools sport association Katendrecht, have to establish a positive pedagogical sports climate for elementary school children in grade 6-7-8 in means of involving parents.

The PPS is constructed by two components: the club and parents. To the club component consists structural features such as the number of children in a training group, environmental characteristics such as the layout of the sports location and process characteristics as the interaction experiences by youth members. This research focus on the process characteristics on the basis of the six attitudinal- and interaction skills by M. Riksen-Walraven, professor of developmental psychology at Radboud University Nijmegen; emotional support & sensitive responsiveness, respect & autonomy, structure and setting limits, inform & explain, development incentives and interaction guidance. The second component, parents, is about the way they are involved. Parental involvement exist of three different dimensions which all could be of influence on the PPS. These dimensions are sport supportive behavior, parental contact, parental participation. Through different assumptions of the club and parent component, namely organizing training courses and competitions vs. leisure, a tension can be developed that affects the PPS.

The research was conducted at hockey club Feijenoord. At the start of the study, an expert explained parental involvement. Conversations with employees of Rotterdam Sport Support, the school sport union of Katendrecht and HC Feijenoord, two neighborhoodwalks and an orientating observation took place to get an idea of the layout of the sports location and the present persons. There were twelve respondents. Three respondents of the hockey club, a board member, a sport educator and a trainer. They were interviewed to understand their behaving and vision in parental involvement and the positive pedagogical sport climate. In addition there were four youth members and five parents (one couple). Respondents are selected in such a way that they are a good reflection of the population of D-teams. Two parents are poorly educated, three parents are highly educated. Three out of five parents are non-Western origin, two Turkish and one from Curacao , the other two parents are originally Dutch. Two fathers, three mothers, two sons and two daughters participated the interviews. Two D-youth members have only recently become a member. Two D-youth members use the youth fund. Topiclists are prepared on the bases of this process and literature research. These topiclists are structurally used as a guideline to perform interviews and an observation in a systematic way. The perception of respondents regarding parental involvement and the perception of a positive pedagogical sports climate has been the central issues of these interviews. In this way

the interdependence of different perceptions have been studied. The interviews are followed by a depth observation to research the practice of the sports context. The purpose was to investigate if behavior of respondents agree with the interview information.

Research has shown that the policy regarding the PPS and the vision of parental involvement has not yet been formulated. Therefore there is no integrated approach. The club uses parental contact as a way to achieve parental involvement and has barely any attention for sport supportive behavior. Therefore they do not know enough of the support needs of non-western parents. For parents sport supportive behavior is the basis of involvement that helps them creating a PPS. From this base parents can grow into other dimensions of parental involvement. Some of the interviewed parents do not feel taken seriously in their educational role. To non-western parental respondents the approach in parental contact is not always perceived as appropriate. They say they have a great need for support in participation. All of the interviewed parents are willing to take voluntary tasks. D-youth respondents like parental involvement because of shared experiences.

The PPS with HC Feijenoord is mainly experienced positive by all respondents. The attitudinal- and interaction skills emotional support & sensitive responsiveness and interaction guidance by trainers are positive. This is not the case by coaches. Furthermore, parental- and D-youth respondents are satisfied with the extent to which they are approached with respect, the club deals with autonomy and development stimulation skills. The structure of sports activities is obvious to them. Setting limits and providing information and explanations are sometimes confusing to youth members and parents. Non-western parental respondents would like more information about the performance of their child's progress than Dutch parents.

By decentralizing the youthcare the municipality of Rotterdam is increasing a role to pedagogical support in informal networks, including sports clubs. It is important for HC Feijenoord to prepare for this situation. A positive pedagogical sports climate makes sports participation possible for other groups such as risk youth. In addition, for a healthy club management it is required to continuously commit an inspire participating parents. Parental involvement and a positive pedagogical sports climate come together on this front. As the primary association process is more efficient and effective, more time and attention can be devoted to (the wellness of) youth members. Parents and the association both have the same interest in a positive pedagogical sports climate. Parents want to be involved. HC Feijenoord hereby has the following options:

Level 1: PPS and individual parental involvement. The association gives sport supportive behavior a more prominent place and takes into account the needs of parents. Give more attention to the exchange of mutual information and relevant pedagogical vision to achieve alignment.

Level 2: PPS and parental involvement on team level. Tune supply and demand participation activities on interests and abilities of parents and their accompanying support. Focus thereby on all the interaction skills in a positive pedagogical sports climate. The (future) educational policy should be used as a guideline.

Level 3: PPS en parental involvement in clubs. Encouraging parents to provide explicit input (by own initiative) to contribute on policy issues and ideas about (the development of) a positive pedagogical sports climate.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting.....	4
Summary	6
H.1 Inleiding.....	10
1.1 Aanleiding.....	10
1.2 Opdrachtgever Gemeente Rotterdam	10
1.3 Context	11
1.4 Doelstelling.....	12
1.5 Probleemstelling.....	12
1.6 Centrale vraagstelling.....	12
1.7 Praktische en maatschappelijke relevantie.....	13
1.8 Leeswijzer	13
H.2 Positief pedagogisch sportklimaat en ouderbetrokkenheid in beeld.....	15
2.1 Historisch kader en maatschappelijke ontwikkelingen	15
2.2 Positief pedagogisch sportklimaat	15
2.3 Ouderbetrokkenheid	17
H.3 Methode	20
3.1 Casestudy	20
3.2 Kwaliteit.....	21
3.3 Data-analyse.....	22
H.4 Twee componenten van een positief pedagogisch sportklimaat.....	24
4.1 Ouderbetrokkenheid	24
4.2 Houdings- en interactieaspecten	28
H.5 Conclusie, discussie en aanbevelingen	34
5.1 Deelvragen.....	34
5.2 Balans tussen leef- en systeem wereld.	35
5.3 Conclusie centrale onderzoeksvraag.....	36
5.4 Discussie	38
5.5 Aanbevelingen.....	38
Literatuurlijst	40
Bijlage 1: Etnische herkomst Rotterdam en Katendrecht	44
Bijlage 2: Ledenaantal Schoolsportvereniging Katendrecht	45
Bijlage 3: Visie positief pedagogisch sportklimaat van gemeente Rotterdam.....	47

Bijlage 4: Ontwikkeling jeugdledenaantal Hockeyclub Feijenoord	48
Bijlage 5: Overzicht dataverzamelingsactiviteiten	49
Bijlage 6a: Topiclist interviews HC Feijenoord bestuurskader en trainers.....	50
Bijlage 6b: Topiclist interviews ouders.....	52
Bijlage 6c: Topiclist interviews D-jeugdleden.....	54
Bijlage 7a: Observatielijst oriënterende observatie.....	56
Bijlage 7b: Observatielijst trainings-wedstrijddag.....	57
Bijlage 8a: Transcript Interview Ouder.....	59
Bijlage 8b: Transcript Interview D-Jeugdlid.....	59
Bijlage 9a: Observatieverslag oriënterende observatie	60
Bijlage 9B: Observatieverslag Wedstrijddag HC Feijenoord.....	61
Bijlage 10: Stappenplan ouderbetrokkenheid in relatie tot een positief pedagogisch sportklimaat ..	62
Bijlage 11: Zelfdeterminatietheorie	73

H.1 Inleiding

Door een onbesuisde actie van Verga eind november 2013 heeft de Rotterdamse hockeyer Van Ass behoorlijk letsel opgelopen. Hij heeft zeven tanden verloren en een gebroken kaak. Zijn ploeg heeft de koppositie in de hoofdklasse moeten afstaan. De vraag of dit letsel opzettelijk toegebracht is, heeft heftige emoties opgeroepen. Kinderen kunnen door dergelijke incidenten denken dat alles geoorloofd is om te winnen. Het aanleren van negatieve normen ligt op de loer. Ook het escalierend gedrag van ouders langs de lijn loopt soms de spuigaten uit. Sinds de campagne “Geef kinderen hun spel terug” van SIRE (2011) is er meer aandacht voor een positief sportklimaat. Het Ministerie van VWS (2013) is geïnteresseerd in het betrekken van ouders bij sportverenigingen. Deze interesse is mede gestoeld op positieve onderzoeksresultaten naar ouderbetrokkenheid in het onderwijs. Ouderbetrokkenheid blijkt daar een onmisbare schakel te zijn (Desforgues & Abouchaar, 2003). Onduidelijk is of deze positieve resultaten ook gelden voor de sportcontext in een vrijetijdssetting.

1.1 Aanleiding

De afdeling Jeugd Onderwijs en Samenleving (JOS) van de gemeente Rotterdam, de opdrachtgever van dit onderzoek, wil sport als middel inzetten bij grootstedelijke vraagstukken op het gebied van milieu, veiligheid, gezondheid en sociale kwesties en bij participatiedoelstellingen. Door sport leren kinderen sociale vaardigheden die in de maatschappij nuttig zijn zoals luisteren en elkaar respecteren (Hermens & Van Marissing, 2012). De gemeente Rotterdam (2014) wil via schoolsportverenigingen *alle* kinderen kennis laten maken met sport. Het gemeentelijke project “Sport in de jeugdketen” richt zich op versterking van de verbindingen tussen sport- en jeugdorganisaties. De volgende vier trapsgewijze functies staan hierbij centraal (Gemeente Rotterdam, 2014):

1. Een kansrijk, veilig en positief opvoed- en opgroei-klimaat bij sportverenigingen.
2. Toeleiding naar sport door jeugdprofessionals.
3. Verenigingen als vindplaats voor problemen in opvoeden en opgroeien.
4. Sport als middel in de jeugdhulp.

Gemeente Rotterdam (2014) ziet versteviging van de eerste functie als voorwaarde om andere functies optimaal in te kunnen zetten. In de gemeentelijke visie kunnen ouders hierbij niet langer buitenspel gezet worden (Gemeente Rotterdam, 2014). Volgens de opdrachtgever is hun pedagogische rol onderbelicht gebleven. De vraag van de opdrachtgever richt zich vanuit functie 1 op ouderbetrokkenheid bij een teamsport van SSV Katendrecht. Dit onderzoek wordt uitgevoerd bij Hockeyclub Feijenoord in het kader van de Masteropleiding Pedagogiek Hogeschool Rotterdam.

1.2 Opdrachtgever Gemeente Rotterdam

De missie van de gemeente Rotterdam (z.j.) is: *“Wij staan voor Rotterdam. (...) Grote uitdagingen vragen om heldere keuzes en gedurfde oplossingen. Wij geven Rotterdammers ruimte en vertrouwen om verantwoordelijkheid te nemen (...).”* Gemeente Rotterdam (2009) stimuleert inwoners te sporten en een gezonde leefstijl te ontwikkelen. Dit beleid is geformuleerd op basis van de veronderstelling dat een goede gezondheid helpt om (economisch) zelfredzaam te zijn en volwaardig maatschappelijk te kunnen participeren. Daarom vindt de gemeente het van belang dat ouders sport stimuleren. De aanname is dat samenwerking tussen sportclubs én ouders goede kansen biedt om gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor een positief pedagogisch sportklimaat (PPS) en kinderen te laten opgroeien tot participerende, zelfredzame volwassenen (Gemeente Rotterdam

2014). Daartoe is het van belang inzicht te krijgen in de wijze waarop ouders en verenigingen invulling willen geven aan ouderbetrokkenheid.

1.3 Context

De verzorgingsstaat wordt getransformeerd naar participatiegemeenten waarbij een stringenter beroep gedaan wordt op zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid (VNG, 2013). Het beleid van het Ministerie van VWS (2011) is gericht op het bevorderen van een actieve levensstijl omdat ervan uitgegaan wordt dat een dergelijke levensstijl helpt bij de aanpak van grootstedelijke problematieken. Het huidige kabinet wil daarom investeren in een veilig sportklimaat en ziet hierbij een taak weggelegd voor sportverenigingen en gemeenten (Ministerie van VWS, 2011).

In de multiculturele stad Rotterdam zijn participatiedoelen niet eenvoudig te realiseren doordat een deel van de bevolking onvoldoende Nederlands spreekt (Gemeente Rotterdam, 2013). De sportparticipatie in achterstandswijken is significant lager (Hilbrandt, Bernaards, & Stubbe, 2011). Ruim 60% van de Rotterdamse jeugd woont in een achterstandswijk waarvan velen op Zuid (Gemeente Rotterdam, 2013). Voor deze kinderen kan een aanvullend opvoedmilieu, zoals de sportcontext, (het) verschil maken (Klein, Van der Mak & Van der Gaag, 2011). Door ouderbetrokkenheid te optimaliseren hoopt gemeente Rotterdam (2013) dat kinderen sport gaan integreren in hun leven.

Katendrecht is een gemêleerde wijk in Rotterdam Zuid waar taalbarrières, lage inkomens en gezondheidsproblemen voorkomen (Deelgemeente Feijenoord, 2010) (Bijlage 1). Er wonen veel kinderen onder de tien jaar. Deze groep kinderen is voor 69% van niet-westerse afkomst (Deelgemeente Feijenoord, 2010). Bijna de helft van de Katendrechtse kinderen groeit op in laag-sociaal-economische omstandigheden. Voor hen is sporten niet vanzelfsprekend (Deelgemeente Feijenoord, 2010). Sinds enkele jaren vestigen er zich hoogopgeleiden.

Om dit onderzoeksvraagstuk en de positionering van HC Feijenoord beter te kunnen begrijpen, is uitleg over de inbedding in de structuur van de schoolsportverenigingen (SSV) van belang. Basisscholen De Globetrotter en De Schalm vormen het samenwerkingsverband van SSV Katendrecht. Schoolsportverenigingen bieden kinderen een aanvullend leefmilieu (Hermens & Van Marissing, 2012). De SSV kan derhalve een belangrijke rol spelen in de ontwikkeling van Rotterdamse kinderen (Gemeente Rotterdam, 2014). Het doel van de SSV is kinderen te laten doorstromen naar reguliere sportclubs (RSS, 2013). Reguliere sportclubs verzorgen, binnen de SSV, trainingen in achterstandswijken waar weinig sportmogelijkheden zijn (RSS, 2013). Er zijn bij SSV Katendrecht zes verenigingen aangesloten, waarvan HC Feijenoord er een is (Bijlage 2).

HC Feijenoord, opgericht in 2010, heeft als missie *“Ik laat je niet los. Je mag er zijn en je kunt meer dan je denkt”*. De club beoogt maatschappelijke en pedagogische doelen zoals vroegtijdige uitval voorkomen en jongeren in achterstandswijken laten sporten. Daarnaast wil de club niet-westerse kinderen emanciperen vanuit de overtuiging dat hockeypotentie niet alleen voorkomt in de betere kringen (Hockeyclub Feijenoord, 2010).

De structuur van de hockeyclub is als volgt. In het bestuur zijn de functies van voorzitter, secretaris en penningmeester vertegenwoordigd. Er is een sportpedagoog en er zijn drie trainers. De sportpedagoog, die tevens de rol van coördinator en hoofdtrainer uitoefent, is verantwoordelijk voor de trainersbegeleiding en het pedagogisch beleid. De trainers zijn betaalde studenten met hockeyervaring. Er zijn negen competitieteams. Per competitieteam zijn er twee deelnemende

ouders. Deze ouders nemen de rol van coach en manager op zich. De coach is verantwoordelijk voor de opstelling, wedstrijdbesprekingen en het wisselen. De manager regelt het wedstrijdvervoer.

Teams worden ingedeeld in zes leeftijdscategorieën. F-Jeugd 6-7 jaar, E-Jeugd 8-9 jaar (zestal of achttal), D-Jeugd 9-11 jaar (achttal of elftal), C-Jeugd 12-13 jaar, B-Jeugd 14-15 jaar en A-Jeugd 16-17 jaar. De C, B en A jeugd speelt in elftallen. Er waren tijdens het onderzoek 150 jeugdleden waarvan er 118 competitie spelen. De ander 32 jeugdleden trainen alleen. Er is één meisjes D-elftal (met één reservespeelster) en één jongens D-achttal. In totaal zijn er 20 D-Jeugdleden. Deze cijfers zijn door de enorme expansie inmiddels achterhaald (Bijlage 4).

1.4 Doelstelling

Het afstudeeronderzoek moet inzicht in en kennis geven over (de beleving van) het fenomeen ouderbetrokkenheid bij HC Feijenoord. Hoe kan ouderbetrokkenheid een bijdrage leveren aan een PPS? Deze kennis kan, indien generaliseerbaar, gebruikt worden voor een advies om het PPS middels ouderbetrokkenheid zo optimaal mogelijk vorm te geven.

1.5 Probleemstelling

Rotterdam investeert in sportparticipatie van *alle* kinderen om ze te laten profiteren van maatschappelijke (sport)waarden zoals een goede gezondheid, sociale vaardigheden en waarden en normen. Dit vanuit de gedachte dat zo op termijn het beroep op jeugdzorg verminderd wordt (Gemeente Rotterdam, 2009). Het achterliggende belang is de (financiële) verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg per 2015. Sportparticipatie kan alleen bereikt worden als ouders hiertoe de gelegenheid bieden. Volgens de opdrachtgever zijn ouders, ondanks de centrale opvoedingsrol, nauwelijks betrokken en is samenwerking met hen onderbelicht gebleven. Hoe kan de sportvereniging ouderbetrokkenheid stimuleren en faciliteren in het kader van het PPS en welke knelpunten worden hierbij ervaren?

1.6 Centrale vraagstelling

De centrale onderzoeksvraag is als volgt geformuleerd:

Welke mogelijkheden zijn er voor Hockeyclub Feijenoord, aangesloten bij schoolsportvereniging Katendrecht, te komen tot een positief pedagogisch sportklimaat voor basisschoolkinderen uit groep 6-7-8 middels het betrekken van ouders.

Aan de centrale onderzoeksvraag zijn de volgende deelvragen ontleend:

1. Wat is de stand van zaken ten aanzien van het beleid met betrekking tot een positief pedagogisch sportklimaat binnen HC Feijenoord?
2. Hoe ervaren basisschoolkinderen uit groep 6-7-8 en ouders het positief pedagogisch sportklimaat bij HC Feijenoord en welke verwachtingen hebben zij daarbij?
3. Hoe beleven ouders en jeugdleden ouderbetrokkenheid?
4. Welke visies op ouderbetrokkenheid zijn er binnen HC Feijenoord?

1.7 Praktische en maatschappelijke relevantie

De relevantie van een onderzoek wordt bepaald door het doel en de zinvolheid (Baarda, De Goede & Teunissen (2009). In de praktijk blijkt ouderbetrokkenheid moeilijk te realiseren. Het is daarom van belang dat er vanuit verschillende perspectieven praktijkonderzoek gedaan wordt naar de beleving van ouderbetrokkenheid in de sportcontext. De stem van ouders en kinderen geeft inzicht in ervaringen rondom ouderbetrokkenheid en het PPS. Vanuit maatschappelijk oogpunt bezien kan de opgedane kennis gebruikt worden ter versterking van het PPS, preventie en het laten sporten van (risico)jongeren bij reguliere verenigingen. Maatschappelijke relevantie ontstaat door de methodische respondentenkeuze. Uitkomsten worden zo onder vergelijkbare omstandigheden generaliseerbaar naar de hele hockeyvereniging en andere teamsporten.

1.8 Leeswijzer

Na de inleiding volgt het theoretisch kader waarin maatschappelijke ontwikkelingen ten aanzien van het PPS en ouderbetrokkenheid vanuit verschillende perspectieven belicht worden. In hoofdstuk drie worden de onderzoeksmethoden toegelicht. De onderzoeksresultaten zijn verwerkt in het daaropvolgende hoofdstuk en vormen de basis om de deelvragen en centrale onderzoeksvraag in hoofdstuk vijf te beantwoorden. De conclusie geeft de aanzet voor enkele discussiepunten en aanbevelingen voor gemeente Rotterdam en HC Feijenoord.

Training jongensteam

M. Koster 14-05-2014

H.2 Positief pedagogisch sportklimaat en ouderbetrokkenheid in beeld

Er is literatuuronderzoek gedaan om een antwoord te kunnen geven op de probleemstelling. Er worden een historisch kader en recente maatschappelijke ontwikkelingen geschetst. Daarna wordt ingegaan op het begrip “positief pedagogisch sportklimaat”. Vervolgens wordt het begrip “ouderbetrokkenheid” in beeld gebracht.

2.1 Historisch kader en maatschappelijke ontwikkelingen

De periode na de Tweede Wereldoorlog wordt in Nederland gekenmerkt door wederopbouw. Burgers kregen middels verzorgingsarrangementen bestaanszekerheid (WRR, 2003). Door het rechtskarakter van verzorgingsarrangementen werd de rol van burgers marginaler. Er ontstond een geïndividualiseerde samenleving (Sprinkhuizen et al., 2012). Hierdoor konden ouders met opvoedingsvragen minder terecht in het eigen netwerk (De Winter, 2011). Dit leidt tot grotere opvoedingsonzekerheid (Brinkgreve, 2009; Pauw et al., 2012). Democratisering leidde tot meer sociale, economische en politieke rechten voor burgers. Op deze wijze ontstond de ‘mondige burger’ die steeds vaker zijn recht op verzorgingsarrangementen opeiste (Tonkens, 2006). In de tachtiger jaren trachtte de politiek door activerende prikkels en bezuinigingen het beroep op voorzieningen te beperken. Activering stond in het teken van het nemen van individuele verantwoordelijkheid, ontplooiing en de zelfredzame burger (Tonkens, 2006).

De Wet op de maatschappelijke ondersteuning (Wmo) (2007; 2015) beoogt zelfredzaamheid en participatie. Dit legt verantwoordelijkheid bij de burger (Tonkens, 2006). De Wet biedt inwoners ook de mogelijkheid iets terug doen voor de samenleving (Van Houten & Winsemius, 2010). Actief burgerschap, waarbij burgers zich inzetten voor anderen, kan leiden tot het oppakken van gezamenlijke pedagogische verantwoordelijkheid (Klein, Van der Mak & Van der Gaag, 2011). Bijvoorbeeld scholen die samen met private of publieke organisaties vanuit een gezamenlijk waarden- en normenpatroon zinvolle vrijetijdsactiviteiten organiseren. Kinderen kunnen hierbij beschermende en sociale steun van volwassenen ervaren (De Winter, 2011).

2.2 Positief pedagogisch sportklimaat

Een positief pedagogisch sportklimaat (PPS) kan bijdragen aan de opvoeding (Hermens & Van Marissing, 2012). Er is dan ook een gezamenlijke inspanningsverplichting om te komen tot een positief pedagogisch sportklimaat. Ouders zijn immers primair verantwoordelijk (Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek artikel 247 lid 1). Ook kinderen kunnen niet buiten spel gezet worden (Verenigde Naties, 1989). Door de dialoog over het sportklimaat aan te gaan voorkomt de club een (te) normatief en moraliserend kader (De Winter, 2011). Habermas (Kunneman & Munnichs, 1999) noemt dit communicatief handelen. Het doel is het bereiken van overeenstemming. Het vindt plaats in de leefwereld waar het draait om relaties en je jezelf kunt zijn. Daarnaast onderscheidt Habermas de systeemwereld waarin het gedrag van mensen middels strategisch handelen gereguleerd wordt. De hockeyclub omvat zowel een leefwereld (voor jeugdspelers) als ook een systeemwereld (voor beroepskrachten en vrijwilligers).

In de literatuur (Briggeman, 2011; Boonstra, 2011; Hermens et al., 2012) wordt het begrip PPS niet eenduidig gedefinieerd. Er worden diverse accenten gelegd zoals talentontwikkeling, kansrijkheid of veiligheid. Daarom is verduidelijking van dit begrip van belang. In bijlage 3 is de omschrijving van het PPS opgenomen die gemeente Rotterdam hanteert. Dit is geen kernachtige definitie en daarom niet

bruikbaar voor dit onderzoek. In dit onderzoeksverslag wordt de definitie van het NJI (2010) gehanteerd. Een positief pedagogisch sportklimaat betreft: *“alle omgevingsfactoren die bijdragen aan het welbevinden van het jeugdlid zodat hij of zij zich in de vereniging en in het team kan ontplooien en zich verder kan ontwikkelen”* (NJI, 2010).

Het PPS is opgebouwd uit twee componenten; de vereniging en ouders (Briggeman, 2011). De verenigingscomponent bestaat uit structurele kenmerken, omgevings- en proceskenmerken (Riksen-Walraven, 2004). Structurele kenmerken zijn bijvoorbeeld de groeps grootte en trainer-kind-ratio. Omgevingskenmerken zijn condities die directe invloed hebben op de (sport)ervaringen van kinderen zoals ligging en inrichting van de sportlocatie. Tot proceskenmerken behoren de ervaringen van de interacties van jeugdleden met hun sociale en materiële omgeving (Riksen-Walraven, 2008). In dit onderzoek zullen de structurele en omgevingskenmerken buiten beschouwing gelaten worden omdat deze min of meer vaststaan. Zo heeft HC Feijenoord pas een nieuwe locatie betrokken en worden de richtlijnen van de hockeybond gehanteerd ten aanzien van groeps grootte en trainer-kind-ratio. In dit onderzoek wordt de focus gelegd op proceskenmerken. Het clubbeleid ten aanzien van het pedagogisch handelen kan hierbij sturend zijn (Van Beurden & Van Keulen, 2006). De kwaliteit van de ervaringen die jeugdleden opdoen binnen het PPS wordt bepaald door een zestal houdings- en interactieaspecten (Riksen-Walraven, 2008):

1. Emotionele steun en sensitieve responsiviteit; oog hebben voor kindsignalen en adequate actie ondernemen zodat kinderen zich begrepen, geborgen en geaccepteerd voelen.
2. Respect en autonomie; het kind krijgt op zijn ontdekkingstocht de ruimte, autonomie en eigenheid worden gerespecteerd. De zelfstandigheid wordt bevorderd.
3. Structureren en grenzen stellen; een vaste structuur geeft houvast en draagt bij aan het gevoel van veiligheid en competentie omdat ze weten wat van hen verwacht wordt.
4. Informatie geven en uitleggen; de informatie dient aan te sluiten bij de belevingswereld, behoefte en niveau van het kind zodat het begrijpt wat er gebeurt. Zo kunnen kinderen leren en zich ontwikkelen.
5. Ontwikkelingsstimulering; Door anders om te gaan met materiaal, nieuw materiaal of andere activiteiten of een andere omgeving aan te bieden.
6. Interactiebegeleiding; Het stimuleren en begeleiden van interacties tussen kinderen onderling en met volwassenen. Een positieve sfeer en goede groepsdynamiek bevorderen, negatieve interacties bijsturen en incidenten met kinderen bespreken.

Een positief pedagogisch sportklimaat kan bijdragen aan de opvoeding. Voor Dewey (Berding, 2011) draait het opvoedproces om het introduceren en initiëren van kinderen in de wereld. De opvoeder dient aan te sluiten op de exploratiedrang opdat het kind ervaringen kan hebben. Communicatie is een middel om aan deze opgedane ervaringen betekenis te geven. Dewey noemt dit transactie.

Afstemming van pedagogische doelen leidt tot consistentere opvoedingsregimes. Doelen en interacties dienen te passen bij de ontwikkelingsfase. Meij (2011) benoemt de volgende ontwikkelingsopgaven voor kinderen in de basisschoolleeftijd: een toenemend vermogen om voor zichzelf te zorgen, schoolse vaardigheden eigen maken en de egocentrische houding laten varen. Dit is het leren zien van andermans perspectief waardoor het vermogen wederkerige relaties aan te gaan tot stand komt.

Deze ontwikkelingsopgaven sluiten aan bij drie fundamentele psychologische basisbehoeften uit de zelfdeterminatietheorie van Deci & Ryan (1987, 2000) respectievelijk; autonomie, competentie en relationele verbondenheid. Deze theorie onderscheidt twee motivatiestrategieën. ‘Moeten’ en

‘willen’ die doelgerichtheid en regulatie van menselijk gedrag aandrijven (Bijlage 11). Op basis hiervan worden duurzame motivatiesituaties gecreëerd. De basisbehoeften zijn de motor voor intrinsieke motivatie. Volgens deze theorie zou de opvoeding de exploratiedrang zo veel mogelijk moeten stimuleren zodat kinderen leren ontdekken wat ze interessant vinden. Deze interesse ligt ten grondslag aan plezier en welbevinden. Als ouderbetrokkenheid deze interne drijfveren aanspreekt is de kans groter dat kinderen (langer) blijven sporten en het klimaat verbetert. Hierbij zijn er gunstigere resultaten bij een autoritatieve opvoedstijl (Vansteenkiste, 2010).

2.3 Ouderbetrokkenheid

De tweede component van het PPS zijn ouders. Ouders vormen door middel van hun betrokkenheid mede het PPS (NJI, 2010). De Winter (2011) benadrukt het belang van dialoog tussen vereniging en ouders om een (te) normatief en moraliserend kader van het PPS te voorkomen. In de literatuur (Desforges, 2003; Claringbould, 2011; Mast et al., 2012; Lambrechts et al., 2013) wordt ouderbetrokkenheid uiteenlopend gedefinieerd. Diverse termen zoals logistieke, financiële, materiële betrokkenheid, ondersteuning en participatie worden eronder geschaard. Om verwarring te voorkomen is het van belang dit begrip nader te definiëren. Ouderbetrokkenheid wordt in dit onderzoeksverslag analoog aan de formulering van M. Lusse (2013) vertaald naar de sportcontext en gedefinieerd als: *“alle activiteiten die ouders thuis, op de sportvereniging en in de omgeving uitoefenen ten behoeve van de sportcarrière van hun kind”*. Deze formulering heeft de meest beschrijvende waarde vanwege de onderscheiding in dimensies.

Uit onderzoek naar ouderbetrokkenheid in het onderwijs blijkt dat met name een ondersteunende thuissituatie een positieve invloed heeft op prestaties en ontwikkeling van kinderen (Desforges & Abouchaar, 2003). Tevens blijkt dat niet alle ouders in staat zijn ouderbetrokkenheid optimaal vorm te geven (Epstein, 1995). Onderzoek in de sportcontext heeft zich toegespitst op topsporttalent en het clubbelang. Ouders van talentvolle jeugdspelers focussen voornamelijk op resultaten en het waarmaken van ambities. Hun kinderen ervaren extra druk (Mast et al., 2012). Het onderzoek vanuit clubperspectief focust zich op ouderparticipatie omdat clubs voor een aanzienlijk deel afhankelijk zijn van participerende ouders (Claringbould, 2011). Basisschoolkinderen in groep 6-7-8 hebben een toenemend autonominiveau en vermogen om voor zich zelf te zorgen bijvoorbeeld zelfstandig te gaan sporten (Meij, 2011). Ouders van kinderen in deze leeftijd zijn hierdoor minder vaak aanwezig tijdens clubactiviteiten dan ouders van jongere kinderen, waardoor ouderparticipatie moeilijker te bewerkstelligen is (Claringbould, 2011). Niet-westerse ouders participeren beduidend minder (Van Westen, 2012).

Lusse (2013) onderscheidt drie ouderbetrokkenheidsdimensies. Voor de sportcontext zijn dat ‘sportondersteunendgedrag’, ‘oudercontacten’ en ‘ouderparticipatie’.

Tabel nr. 1: Begrippenkader ouderbetrokkenheid ouders en sportvereniging vrij naar Lusse (2013)

Dimensies	Partnerschap tussen ouders en club		Typologie Epstein	Locatie
	Doel	Betrokkenheid		
Sportondersteunendgedrag	Pedagogisch, didactisch,	Van ouders bij het individuele kind	Opvoeden	Thuis
			Thuis leren	
Oudercontact	Pedagogisch, didactisch.	Van ouders bij team of sportvereniging	Communiceren	Verbinding thuis / team of sportvereniging
Ouderparticipatie	Organisatorisch	Van ouders bij vereniging	Vrijwilligerswerk	Sportvereniging
	Democratisch		Meebeslissen	Sportvereniging
	Maatschappelijk	Van ouders en club bij de omgeving	Samenwerken met de omgeving	Sportvereniging en buurt / wijk

Hieronder worden de dimensies toegelicht.

Het sportondersteunende gedrag van ouders bestaat uit opvoeden en thuis oefenen. Zoals het bieden van een veilige en stimulerende omgeving, bemoedigen en affectie bieden (Redding, 2000; Hoover-Dempsey & Sandler, 2005). Het (sport)gedrag van ouders is van invloed op de morele ontwikkeling van het kind (Kremer-Sadlik & Kim, 2007). Kinderen voelen zich gesteund door samen te oefenen, wederzijdse conversatie en ouderlijke interesse in behaalde resultaten én inzet. (Briggeman, 2011). Bijvoorbeeld als ouders niet alleen informeren naar winst of verlies, maar ook of hun kind de trainingsoefeningen kon toepassen.

Sportverenigingen hebben een morele plicht het oudercontact vanuit gelijkwaardigheids- en wederkerigheidsprincipes vorm te geven (Lusse, 2013). Beiden wensen een optimale ontwikkeling van het kind (Kassenberg, 2013). Ouders zijn deskundig op opvoedkundig gebied van het eigen kind en zij kunnen de club hierover informeren om met elkaar af te stemmen (Espe-Sherwindt, 2008). Bijvoorbeeld als ouders aangeven dat ze hun kind vanwege overgewicht laten sporten en de club hiermee rekening houdt qua trainingsintensiteit of pauzesnacks.

Ouders participeren eerder als ze kunnen doen waar ze goed in zijn (Heldoorn et al., 2011; Davies et al., 2011). Ouders kunnen structurele vrijwilligersactiviteiten, allerlei hand- en spandiensten verrichten of deelnemen in het bestuur om mee te beslissen over bijvoorbeeld pedagogisch beleid (Schaaf et al., 2009). Een voorbeeld voor deze dimensie is de teamcoachrol.

De club en ouders zouden mogelijk anders kunnen reageren op een situatie. Bijvoorbeeld wanneer kinderen te laat op de training verschijnen. Dit kan leiden tot een spanningsveld in het PPS.

Het volgende hoofdstuk beschrijft de onderzoeksmethoden en de keuzeverantwoording daarvan.

Ouderbetrokkenheid

M. Koster 14-05-2014

H.3 Methode

Dit onderzoek wil de onderlinge samenhang tussen een PPS en ouderbetrokkenheidsdimensies bezien. Onderzocht wordt hoe beide fenomenen door verschillende respondenten worden beleefd om zodoende kennis te genereren opdat ouderbetrokkenheid optimaal benut kan worden om te komen tot een PPS. Er is gekozen voor een kwalitatieve onderzoeksopzet omdat deze past bij een open onderzoeksvraag en belevingsvraagstukken (Baarda, De Goede & Teunissen, 2009).

3.1 Casestudy

In dit onderzoek is Hockeyclub Feijenoord de casestudy. Een casestudy is geschikt om situaties en gedrag, door middel van interviews en observaties, in alledaagse omstandigheden te onderzoeken (Baarda et al., 2009). Deze casestudy is gesitueerd in een specifieke situatie en is met een beperkte groep respondenten uitgevoerd. Conclusies dienen in deze context bezien te worden. In het onderzoek zijn twee fasen te onderscheiden; een verkenningsfase en een verdiepingsfase.

In de verkenningsfase is het startgesprek met de opdrachtgever de eerste onderzoeksactiviteit geweest. Tevens is deelgenomen aan het symposium “sport in de buurt” in Rotterdam. Vervolgens heeft een expertgesprek plaatsgevonden met M. Lusse, lector aan de Hogeschool Rotterdam. Zij leidt praktijkgericht onderzoek rondom ouderbetrokkenheid. Op deze wijze is het fenomeen ouderbetrokkenheid nader geduid. Vervolgens is er een gesprek gevoerd met de projectcoördinator van Rotterdam Sport Support om een beeld te krijgen van de positie van reguliere sportverenigingen binnen de schoolsportvereniging en de ideeën omtrent een PPS. De projectcoördinator coördineert alle onderzoeksaanvragen en heeft het contact met schoolsportvereniging Katendrecht en HC Feijenoord gelegd.

Vervolgens hebben er twee kennismakingsgesprekken met de sportpedagoog van HC Feijenoord en de sportcoördinator van schoolsportvereniging Katendrecht plaatsgevonden. Aansluitend zijn een wijkwandeling rondom de sportlocatie (1 uur), een wijkwandeling door Katendrecht (2 uur) en een oriënterende observatie (ruim twee uur, bijlage 9a) op de sportlocatie uitgevoerd om een beeld te vormen van de onderzoekslocatie en aanwezige actoren. Tevens is een proefinterview gehouden. De data hiervan zijn niet gebruikt voor de analyse.

In de verdiepingsfase zijn bij twaalf respondenten semi-gestructureerde interviews afgenomen; drie verenigingsrespondenten, vier D-jeugdleden (20% van het totaal aantal D-jeugdleden) en vijf ouders (waarvan één echtpaar). De onderzoeksgroep bestaat uit basisschoolkinderen van groep 6-7-8. Zij hockeyen in D-teams. Vanwege hun toenemende autonominiveau is gekozen voor deze leeftijdsgroep. Op basis van de informatie uit het kennismakingsgesprek met de clubsportpedagoog is gekozen voor een beredeneerde steekproef op basis van kenmerken (tabel 2). Hierdoor is de respondentengroep een weerspiegeling van de diversiteit bij D-jeugdleden en ouders. Deze aspecten zijn van belang omdat het onderzoek inzicht wil geven in ouderbetrokkenheid van D-teams bij HC Feijenoord om te kunnen komen tot een PPS.

Tot slot is een verdiepende observatie van vier uur op de sportvereniging uitgevoerd om te onderzoeken of de verkregen interviewinformatie overeenkomt met waarneembaar gedrag. Vanwege ethische aspecten is hiervoor vooraf om toestemming gevraagd aan HC Feijenoord.

Tabel nr. 2: Indeling respondenten naar kenmerk

Respondentnummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Kenmerk												
Bestuurslid HC Feijenoord	+											
Sportpedagoog HC Feijenoord		+										
Trainer D-teams HC Feijenoord												+
Hoog opgeleide ouder			+	+		+						
Laag opgeleide ouder								+		+		
Deelnemer Jeugdsportfonds ¹									+		+	
Geen deelnemer Jeugdsportfonds					+		+					
Nederlandse ouder						+		+				
Niet-westerse ouder ²			+	+						+		
Vader				+		+						
Moeder			+					+		+		
Zoon					+						+	
Dochter							+		+			
D-Jeugdlid sinds enkele maanden					+						+	
D-Jeugdlid vanaf oprichting club.							+		+			

Het bestuurslid, sportpedagoog en de trainer zijn benaderd om inzicht te verkrijgen in de stand van zaken ten aanzien van het pedagogisch beleid, hun handelen en visie op ouderbetrokkenheid en het PPS (deelvragen 1 en 4). Zij zijn allen verbonden aan D-teams. Ouders en D-jeugdleden zijn benaderd om inzicht te krijgen in hun beleving van ouderbetrokkenheid en het PPS (deelvraag 2 en 3).

3.2 Kwaliteit

De onderzoekskwaliteit wordt bepaald door de mate van validiteit en betrouwbaarheid.

3.2.1 Validiteit

Bij validiteit gaat het om het convergeren en de juistheid van onderzoeksgegevens waarbij directe waarneming de validiteit verhoogt (Baarda et al., 2009). Er is gekozen voor semigestructureerde interviews om de beleving van respondenten tot zijn recht te laten komen en hen de ruimte te bieden eigen topics aan te dragen. Zo wordt een zo volledig mogelijk beeld geschetst van hun ervaringen ten aanzien van ouderbetrokkenheid en het PPS. Op basis van bovenstaand onderzoeksproces en literatuuronderzoek zijn interviewtopiclijsten (bijlage 6a, 6b en 6c) en observatielijsten (bijlage 7a en 7b) opgesteld. Om D-jeugdleden zoveel mogelijk vrijuit te laten spreken zijn ze, met ouderlijke toestemming, apart van hun ouders geïnterviewd.

Er is gekozen voor een triangulatiebenadering door verschillende dataverzamelmethode gecombineerd in te zetten zoals semigestructureerde interviews, een observerende en een verdiepende observatie. Bij de verdiepende observatie is gekozen voor een extensief participerende onderzoeksrol. Hierbij neemt de onderzoeker geen deel aan de activiteiten maar observeert vanaf een afstand (Baarda et al., 2009, p 276). Op deze wijze is de onderzoekssituatie zoveel mogelijk in tact gelaten. Dit verhoogt de validiteit.

¹ Het jeugdsportfonds vergoedt het sportclublidmaatschap voor minder draagkrachtige ouders (RSS, 2015).

² 60% van de jeugdleden heeft ouders van niet-westerse afkomst. Peildatum 01-10-2014 (bijlage 4).

3.2.2 Betrouwbaarheid

Betrouwbaarheid is de mate waarin metingen onafhankelijk zijn van toeval (Baarda et al., 2009). De onderzoeksresultaten en conclusie moeten controleerbaar en inzichtelijk zijn. Derhalve zijn de respondentenkeuze en de keuze voor semigestructureerde interviews onderbouwd. Tevens is een logboek aangelegd waarin genomen beslissingen bijgehouden en verantwoord zijn en aangegeven is welke respondenten wanneer geïnterviewd zijn. Hierdoor zijn onderzoeksstappen reproduceerbaar om dezelfde resultaten te kunnen krijgen.

Om de betrouwbaarheid te vergroten is tijdens afstudeerkringen stilgestaan bij mogelijke vooroordelen van de onderzoeker. Daarnaast is gebruik gemaakt van audio-visuele registratieapparatuur zodat datagegevens meermalen bekeken en / of beluisterd en geanalyseerd zijn. Observatieaantekeningen zijn op korte termijn uitgewerkt om lacunes en misinterpretatie zoveel mogelijk te voorkomen (bijlage 9a en 9b). Interpretaties en analyses zijn besproken met een medestudent en tijdens begeleidingsgesprekken aan bod gekomen.

3.3 Data-analyse

De interviewtranscripten en het observatieverslag zijn geanalyseerd door open codering; indeling en labeling naar tekstfragmenten (Baarda et al., 2009). Daarna zijn de labels door axiaal coderen geordend aan de hand van het PPS-concept van Riksen-Walraven (2008) en ouderbetrokkenheid-concept van Lusse (2013) om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag. Aanvullend is gekeken of bepaalde labels per respondentengroep overeenkomsten vertonen om conclusies te kunnen trekken.

Training

M. Koster 2-07-2014

H.4 Twee componenten van een positief pedagogisch sportklimaat.

Uit het theoretisch kader blijkt dat een PPS is opgebouwd uit twee componenten; ouders en vereniging. Allereerst wordt ingegaan op de oudercomponent aan de hand van de beleving van respondenten ten aanzien van de drie ouderbetrokkenheidsdimensies (Lusse, 2013); sportondersteunendgedrag, oudercontact en ouderparticipatie. Daarna wordt ingegaan op motieven voor ouderbetrokkenheid en hoe ouderbetrokkenheid zich verhoudt tot de zelfdeterminatietheorie.

Vervolgens wordt ingezoomd op de verenigingscomponent aan de hand van zes houdings- en interactieaspecten (Riksen-Walraven, 2008); emotionele steun & sensitieve responsiviteit, respect & autonomie, structuren & grenzen stellen, informatie geven & uitleggen, ontwikkelingsstimulering en interactiebegeleiding. Deze concepten worden gedefinieerd, gevolgd door de interviewresultaten en een illustrerende quote. Vervolgens worden de observatiegegevens weergegeven. Deze ontbreken bij de, op de club onobserveerbare concepten, sportondersteunendgedrag en oudercontact. Daarna volgt een samenvattende alinea waarbij de uitspraken in de context van de beperkte respondentengroep gezien moeten worden.

4.1 Ouderbetrokkenheid

4.1.1 Sportondersteunendgedrag

Het sportondersteunende gedrag omvat de voorwaardenscheppende rol die ouders thuis bieden om pedagogische doelen te bereiken (Lusse, 2013).

Alle geïnterviewde ouders zeggen dat er veel over hockey gesproken wordt. Bijvoorbeeld over het WK-Hockey, sporttechniek of spelplezier. D-jeugdleden geven aan dit te waarderen en daarnaast graag samen te oefenen. Niet-westerse ouderrespondenten vertellen dat samen oefenen nauwelijks plaatsvindt omdat ouders zelf niet kunnen hockeyen en soms materiaal ontbreekt. Bijna alle geïnterviewde ouders ervaren dat er weinig waardering is voor sportondersteunendgedrag. Bestuurslid, sportpedagoog en trainer gaan ervan uit dat de basis voor sportondersteuning de interesse in het eigen kind is. Alle drie benoemen ze dat het sportondersteunendgedrag zich buiten hun blikveld bevindt waardoor er onvoldoende zicht is op eventuele belemmeringen.

“En toen beginnen we samen die wedstrijden te kijken (...). En toen zei hij die trucjes en pasjes ga ik ook doen. Ik zeg ‘je moet goed opletten en goed trainen’” (Curaçaose vrouw, 31 jaar).

Samenvattend: Alle geïnterviewde ouders ongeacht sekse, afkomst, opleiding, sociaaleconomische omstandigheden of lidmaatschapsduur tonen sportondersteunendgedrag. HC Feijenoord lijkt hierop weinig zicht te hebben evenals op de ondersteuningsbehoefte van niet-westerse respondenten.

4.1.2 Oudercontact

Door communicatie met ouders kan de verbinding tussen thuis en club bewerkstelligd worden (Lusse, 2013).

Alle geïnterviewde ouders geven aan hun opvoeddeskundigheid van belang te vinden. De sportpedagoog geeft aan dat er geen structurele pedagogische overdracht plaatsvindt bij team- of coachwisselingen. Volgens haar is dit een kwetsbare situatie. Alle ouderrespondenten zeggen bereid te zijn informatie over medische diagnoses of gezinsomstandigheden te verstrekken als daar proactief naar gevraagd zou worden. Twee Nederlandse ouders, waarvan het kind al langer lid is,

informereren hierover de sportpedagoog omdat ze elkaar persoonlijk kennen. Niet-westerse ouderrespondenten geven aan belang te hechten aan informatie over de vooruitgang van hockeyvaardigheden. Twee ouders, waarvan het kind net lid is, ervaren de communicatie tijdens de aanmelding als eenrichtingsverkeer waarbij nauwelijks aandacht voor hun opvoeddeskundigheid is. Hierdoor lijken gelijkwaardigheid- en wederkerigheidprincipes minder goed uit de verf te komen.

“Hij heeft van die ADHD-kenmerken. Maar ik heb ze niet gezegd, want dat staat niet op die papier dus ik denk niet dat ze dat weten (...)” (Curaçaose vrouw, 31 jaar).

Uit de interviews blijkt dat de clubfocus ligt bij de dimensie oudercontact als *middel* om participatie te bewerkstelligen. Het ledenaantal groeit explosief waardoor de club afhankelijker wordt van participerende ouders. De niet-westerse ouders zeggen onbekend te zijn met de hockeysport en het Nederlandse verenigingsleven dat gebaseerd is op vrijwilligerswerk, waardoor ze een achterstand ervaren. Ze vertellen eerder informatie over bijvoorbeeld vrijwilligersfuncties te willen ontvangen. De sportpedagoog geeft aan bij aanmelding geen informatie over het verenigingsleven te verstrekken uit angst, met name niet-westerse, ouders te overvragen. De volgende quote is tekenend hiervoor:

“Maar als ik dus meteen de eerste keer al push, dan kan het zijn dat ik het kind direct al kwijt ben” (sportpedagoog, 24 jaar).

Samenvattend: Ouderrespondenten, bestuurslid en sportpedagoog lijken verschillende motieven en verwachtingen te hebben rondom oudercontact. Bij de sportpedagoog lijken vooroordelen een rol te spelen. Niet-westerse ouderrespondenten lijken het oudercontact eenzijdiger en ongelijkwaardiger te ervaren dan geïnterviewde Nederlandse ouders. Mogelijk komt hierdoor de pedagogische afstemming, waaraan ze wel behoefte hebben, onvoldoende tot zijn recht.

4.1.3 Ouderparticipatie

De dimensie ouderparticipatie vindt plaats op de club en omvat vrijwilligerswerk, meebeslissen en omgevingsamenwerking (Lusse, 2013).

D-jeugdleden vertellen ouderparticipatie belangrijk te vinden vanwege de gezamenlijke ervaringen zoals het WK-hockey-bezoek. Geïnterviewde Nederlandse ouders vertellen vanwege hun professionele kennis en ervaring, waar tijdens de aanmelding naar gevraagd is, persoonlijk benaderd te zijn. Hun basismotief voor ouderparticipatie is het eigen kind aangevuld met team- en clubbelangen. De Nederlandse coachende ouder ervaart de functie als zeer complex. Ze benadrukt het belang van clubondersteuning. De rolinvulling is volgens haar nu (te) persoonsgebonden en daardoor kwetsbaar voor een PPS.

Het bestuurslid benoemt dat niet gevraagd wordt naar de expertise en interesse van niet-westerse ouders door communicatieproblemen en mogelijk hun verwachtingen ten aanzien van professionele vaardigheden. Het multiculturele potentieel wordt mogelijk onvoldoende betrokken bij het PPS. De explosieve clubgroei leidt, volgens de sportpedagoog, tot bedrijfstechnische uitdagingen zoals het opleiden van voldoende gekwalificeerde trainers. Hierdoor is het pedagogisch beleid niet schriftelijk geformuleerd en staat bij ouderparticipatie bereidwilligheid voorop. Geschiktheid is geen criterium. Deze selectiewijze kan volgens de sportpedagoog van invloed zijn op de kwaliteit van bijvoorbeeld de coachrol.

Niet-westerse ouderrespondenten vertellen zich onbekwaam te voelen en taken (te) veelomvattend te vinden. Zij willen participeren als taken kleiner zijn, aansluiten bij persoonlijke interesses en daarnaast passende ondersteuning geboden wordt.

“Ja, ze hebben het aan heel de groep gevraagd maar elke week gaat niet, maar een keer met een afsluitdag of zo, ja dan kan ik wel helpen” (Turkse vrouw, 35 jaar).

Verdiepende observatie

Na de E-wedstrijd spreekt de sportpedagoog twee niet-westerse vaders aan en vraagt hen te helpen de goals te verzetten. Beide vaders verrichten direct deze hand- en spandienst. Vlak voor de jongens-D-wedstrijd blijkt de oudercoach niet te komen opdagen. Trainer en sportpedagoog springen in. Dit leidt tot een hectische situatie omdat de trainer de tweede helft ook als scheidsrechter moet fungeren.

Samenvattend: Alle ouderrespondenten willen participeren mits taken aansluiten bij hun behoeften en mogelijkheden. Opleiding, sekse of sociaal-economische omstandigheden lijken hierbij geen rol te spelen. Passende ondersteuning is hierbij volgens hen onontbeerlijk. Bestuurslid en sportpedagoog zien het onvoldoende bevragen als oorzaak van de lage participatiegraad van niet-westerse ouders.

4.1.4. Motieven voor ouderbetrokkenheid

Ouders hebben verschillende motieven om betrokken te zijn bij de hockeysport. Alle ouders noemen persoonlijke motieven zoals ondersteuning van het eigen kind, het nemen van verantwoordelijkheid of het zichzelf willen ontwikkelen. Daarnaast noemen respondenten sociale motieven zoals andere ouders en kinderen ontmoeten, ervaringen delen of ideële motieven zoals iets voor andere kinderen en de club willen betekenen en een rolmodel willen zijn.

De kaderleden van de hockeyclub verwoorden in eerste instantie bedrijfstechnisch-instrumentele motieven voor het realiseren van ouderbetrokkenheid zoals het organiseren van het primaire proces en komen tot kwaliteitsverbetering en efficiency. Persoonlijke motieven zijn het welzijn bevorderen, de aanwezige kwaliteiten van ouders benutten, zelfontplooiing mogelijk maken. Sociale uitsluiting tegengaan, iets willen betekenen voor wijk of maatschappij en verantwoordelijkheid opnemen zijn sociaal-maatschappelijk motieven. Bijpassende ideële motieven voor de club zijn het fungeren als rolmodel waardoor andere hockeyclubs een bredere kijk op de (hockey)wereld getoond wordt.

4.1.5. Ouderbetrokkenheid in relatie tot de zelfdeterminatietheorie

Bij sportondersteunend gedrag houden ouders rekening met de basisbehoefte autonomie door empathie en interesse te tonen, sensitief te zijn, rekening te houden met de interesses en vaardigheden van het kind en passende praktische taakjes zelfstandig uit te laten voeren. In alle gezinnen is aandacht voor de basisbehoefte competentie waarbij niet-westerse ouders wat meer aandacht lijken te hebben voor het resultaat dan voor het proces in stapjes. Ouders geven een andere invulling aan het aspect en het belang van relationele verbondenheid. Dit lijkt met name rondom de keeperspositie naar voren te komen.

Ouders waarvan het kind recent lid is geworden, beleven de communicatie over het individuele kind, met name tijdens de aanmeldprocedure, als eenzijdiger en ongelijkwaardiger. Het delen van belangrijke achtergrondinformatie komt hierdoor niet goed tot zijn recht. Ouders kunnen dit ervaren

als onvoldoende tegemoet komen aan hun competentie- en autonomiebehoefte ten aanzien van hun opvoedkundige expertiserol of als onderwaardering. Door verwachtingen duidelijker te communiceren en oudercontact gelijkwaardiger en meer wederzijds vorm te geven kan mogelijk tot een betere (pedagogische) afstemming gekomen worden. Mogelijk scheidt dit ook betere sportkansen voor andere doelgroepen zoals risicjongeren of kinderen met een beperking. Daarnaast zou de club relationele verbondenheid kunnen optimaliseren door nieuwe ouders te ondersteunen bij het invoegen in een nieuw team of binnen de vereniging.

De club heeft mogelijk te weinig zicht op de expertise, mogelijkheden en interesses van niet-westerse ouders. Tegelijkertijd is er bij hen ook sprake van onbekendheid met het clubperspectief. Daarnaast zien zij eerder op tegen complexere functies omdat ze zich niet bekwaam genoeg voelen. Ouders lijken in het algemeen eerder bereid te zijn te participeren als ze naast het individuele kindbelang ook het collectieve team- of clubbelang inzien. Door het (moreel) dwingende karakter kunnen alle ouders zich beperkt voelen in hun autonomie en competenties en ervaren dat er niet goed aangesloten wordt bij persoonlijke interesses, vaardigheden of ondersteuningsbehoefte. Ouderparticipatie lijkt aangedreven te worden door 'moeten' in plaats van 'willen'. Hierdoor is er een kans dat er te weinig succeservaringen opgedaan worden. Het aanbieden van behapbare taken en passende ondersteuning kan mogelijk helpend zijn. Tegelijkertijd kan zo relationele verbondenheid gerealiseerd worden. Mogelijk leidt dit op termijn tevens naar het succesvoller overstappen naar participatietaken die gericht zijn op meebeslissen en omgevingsamenwerking.

Het fenomeen ouderbetrokkenheid leeft bij HC Feijenoord, maar is nog niet optimaal en volledig formeel georganiseerd. De aandacht voor de drie ouderbetrokkenheidsdimensies lijkt niet evenredig te zijn. Het sportondersteunende gedrag van ouders lijkt bijna volledig buiten beeld van de club plaats te vinden. Hierdoor komt het gelijkwaardigheids- en wederkerigheidsaspect minder goed tot zijn recht en worden verwachtingen niet goed op elkaar afgestemd. Door de noodzaak om de dagelijkse gang van zaken rond te krijgen, ligt de nadruk vooral op de dimensies participatie en oudercontact. Door het dwingende karakter wordt stimuleren van vrijwilligerswerk waarschijnlijk voornamelijk vanuit de drijfveer 'moeten' benaderd. Er wordt zo min of meer voorbijgegaan aan de basisbehoeften autonomie en competentie van ouders. Dit kan leiden tot gevoelens van onzekerheid, onbekwaamheid of falen.

4.2 Houdings- en interactieaspecten

4.2.1 Emotionele steun en sensitieve responsiviteit

Oog hebben voor kindsignalen en adequate actie ondernemen (Riksen-Walraven, 2008).

Volgens het bestuurslid en sportpedagoog wordt er tijdens de trainersbegeleiding aandacht besteed aan spelplezier en (emotionele) veiligheid. Alle geïnterviewde ouders vertellen dat de trainer regelmatig troost, aanmoedigt of complimenten geeft. Alle D-jeugdrespondenten geven aan dat ze deze positieve feedback waarderen, dat de trainer goed luistert en onacceptabel gedrag, zoals elkaar uitschelden of slaan, signaleert en aanpakt. Eén kind en zijn ouders geven aan dat de coach sommige D-jeugdleden nauwelijks opstelt of onheus bejegt. Er volgde een bemiddelingsgesprek waarbij de coach voortijdig is vertrokken. Ouders zijn ontevreden omdat ze niet geïnformeerd zijn over vervolgstappen. Bestuurslid en sportpedagoog geven aan dat deze situatie mogelijk niet goed opgepakt is. De sportpedagoog benoemt dat sommige coaches zich lastig kunnen verplaatsen in het kindperspectief en hierbij geen begeleiding krijgen. Daardoor bieden sommige coaches mogelijk minder emotionele steun en handelen ze minder adequaat.

“Deze coach die geeft alleen complimenten aan degenen die vooraan staan (...). Hij zei steeds dat ik voorin mocht spelen, maar dat gebeurt nooit” (D-jeugdlid, 11 jaar).

Verdiepende observatie

Er zijn tijdens D-wedstrijden van beide teams veelvuldig aanmoedigingen, complimenten of steunacties waargenomen. Bij mislukte acties maakt de trainer opmerkingen zoals *“Geeft niet”*. De sportpedagoog gaf schouderklopjes en troostende woorden na het verlies zoals *“Hard gewerkt”* of *“Goed geprobeerd die passeerbeweging”*. Drie meisjes komen met een klacht naar de coach. Deze luistert, slaat een arm om hun schouder en vraagt of ze verder kunnen spelen. Ze hervatten allen snel het spel.

Samenvattend: Emotionele steun en sensitieve responsiviteit bij trainers wordt positief ervaren door alle geïnterviewde ouders en alle D-jeugdleden. Dit is minder vanzelfsprekend bij coaches. De coach ervaart te weinig ondersteuning en de verenigingsrespondenten onderkennen deze behoefte.

4.2.2 Respect en autonomie

Het kind krijgt de ruimte voor autonomie, eigenheid en zelfstandigheid (Riksen-Walraven, 2008).

De drie verenigingsrespondenten benoemen dat alle kinderen gerespecteerd worden en dat ze zelfstandigheid willen bevorderen bijvoorbeeld door de wedstrijdapp. Deze wedstrijdapp meldt het verzameltijdstip tijdig. Alle D-jeugdrespondenten geven aan hierdoor zelfstandiger te kunnen plannen. Alle geïnterviewde ouders laten sportspullen zelf inpakken en als het kind iets vergeten is het zelf oplossen. Ouderrespondenten benoemen dat ze bij teamproblemen vragen stellen en tips geven. Eén ouder vraagt zijn kind welke oplossingsmogelijkheden zij ziet. D-jeugdrespondenten vertellen zich prettig te voelen. Ze worden gestimuleerd na te denken over eigen onsportief gedrag bijvoorbeeld als ze uit het spel verwijderd worden. Ze mogen zelf beslissen wanneer ze in staat zijn verder te spelen. D-jeugdleden benoemen dat zij bij wedstrijdevaluaties als eerste gelegenheid krijgen situaties te bespreken. Door deze inspraakmogelijkheden voelen ze zich serieus genomen.

“Na de wedstrijd bespreken wie die altijd (...) wat er goed ging en wat we nog kunnen verbeteren in de training. Vaak mogen wij dat als eerste zeggen en dan vult de trainer dat aan. Dat vind ik wel goed want dan kan je ook zelf nadenken (...)” (D-jeugd lid, 9 jaar).

Verdiepende observatie

De trainer geeft bij het jongensachtal uitleg over doel en opbouw van de warming-up. De coach bij het meisjesteam geeft geen instructie. Dit zou mogelijk verklaart kunnen worden door een andere inschatting van de mate van autonomie. Bij beide teams vindt in de rust een evaluatie plaats waarbij jeugdleden aangeven hoe ze vinden dat het gaat. Trainer en coach sturen in de richting van positieve aanwijzingen voor de tweede helft. De coach stimuleert inbreng van jeugdleden actief. *“Wil iemand anders nog iets zeggen?”*. D-jeugdleden met een lichamelijke klacht konden zelf bepalen of ze verder konden spelen. Niemand is verwijderd vanwege onsportief sportgedrag.

Samenvattend: D-jeugdrespondenten voelen zich respectvol bejegend, kunnen zichzelf zijn en er wordt tegemoet gekomen aan hun autonomiebehoeften.

4.2.3 Structureren en grenzen stellen

Een vaste structuur geeft houvast en draagt bij aan het gevoel van veiligheid en competentie (Rixsen-Walraven, 2008).

Het bestuurslid benoemt dat de club spel- en veiligheidsregels van de KNHB en (gedrags)regels hanteert zoals tijdig afmelden, het juiste wedstrijdtenue aantrekken, sportief gedrag vertonen of het recht op gelijke speeltijd. De sportpedagoog verwacht dat ouders en kinderen zich daaraan conformeren. Deze regels zijn bij alle geïnterviewde ouders en D-jeugdrespondenten bekend. Volgens alle ouderrespondenten sluiten deze goed aan bij eigen opvoeddoelen.

De trainer geeft aan regels door begeleiding beter te kunnen handhaven. De coach vertelt dit al doende geleerd te hebben maar acht ondersteuning voor nieuwe coaches van belang. De sportpedagoog houdt bij handhaving rekening met individuele omstandigheden. Bijvoorbeeld door niet te straffen maar begrip te tonen. Sommige D-jeugdleden vertellen dat deze individuele handhavingwijze verwarrend is of onrechtvaardig aanvoelt. De regels zijn volgens de sportpedagoog van belang voor het aanleren van basisvaardigheden, zoals op tijd komen of emoties op een geaccepteerde manier uiten. De sportpedagoog expliciteert het belang als volgt:

“Je wilt dat ze (...) hun HEMA-shirt aandoen. Want doen ze dat niet (...) dan worden ze ontslagen. Daar moeten wij heel hard in investeren (...) want kinderen zeggen zo makkelijk ‘nou dan ga ik weer’ ” (sportpedagoog, 25 jaar).

Verdiepende observatie

Alle D-jeugdleden zijn met het benodigde sportmateriaal ruimschoots op tijd aanwezig. Op één D-jeugd lid na hebben ze het juiste tenue aan. Dit meisje wordt hier niet op aangesproken en mag spelen. Trainer en coach bieden structuur door het benoemen van; de opstelling, warming-up, eerste helft, rust met evaluatie, tweede helft, line-up, nabespreking en derde helft in de kantine. D-jeugdleden weten zonder aanvullende instructie dat de tussenevaluatie in de dug-out³ zal

³ (overdekt) trainers- en spelersbankje aan de zijkant van het veld.

plaatsvinden. Wachtende jeugdleden die met de bal tegen de boarding slaan en wisselerspelers die per ongeluk het veld in rennen worden hierop rustig aangesproken.

Samenvattend: De structuur van activiteiten en de regels zijn duidelijk en worden door respondenten van belang geacht. De individuele wijze van grenzen stellen door sportpedagoog en trainer kan leiden tot verwarring bij D-jeugdleden.

4.2.4 Informatie geven en uitleggen

De informatie dient aan te sluiten bij de belevingswereld, behoefte en ontwikkelingsniveau van het kind (Riksen-Walraven, 2008).

Alle D-jeugdleden benoemen dat de trainersuitleg over (spel)regels en het doel van oefeningen duidelijk is. Jeugdrespondenten en de geïnterviewde ouders zijn minder tevreden over de informatie van het wisselbeleid. Beginnende D-jeugdspelers geven aan dat ze denken gewisseld te worden omdat ze iets 'fout doen'. Volgens de verenigingsrespondenten krijgen jeugdleden evenveel speeltijd. Ze gaan ervan uit dat de coach dit beleid naleeft. In de praktijk wordt hier divers mee omgegaan. Gelijke speeltijd komt volgens geïnterviewde ouders en D-jeugdleden in het gedrang als de coach winnen belangrijker vindt, met de sterkste opstelling aantreedt of de keeperspositie inzet als straf. De coachende ouder vertelt dat sommigen weigeren te keepen of dat anderen zich 'opofferen'. Enkele ouders geven aan te proberen hun kind het perspectief van anderen te laten inzien. Eén niet-westerse ouder gaat daar anders mee om:

"Ik heb wel een keer keeper gespeeld, dat is niet leuk want dan sta je teveel. Ik hoef dat niet meer van mijn moeder. Ik speel liever 'midden' want dan kan je lekker rennen" (D-jeugdlid, 11 jaar).

Verdiepende observatie

Alleen de trainer van het jongens-D-achtstal legt de warming-up (10 x lopen, in tweetallen de bal aanspelen) uit. Ook doet hij nog enkele passerbewegingen voor. Bij beide teams krijgen jeugdleden die gewisseld worden een high-five of een complimentje zoals: *"Even uitrusten heb je wel verdiend"* (sportpedagoog). Alle jongens-D-jeugdleden worden regelmatig gewisseld en geïnformeerd over positieospel. Het jeugdlid dat het langst aan de kant staat mag er als eerste weer in. Bij de meisjes worden nieuwelingen in het team duidelijk vaker en langer gewisseld. Bovendien krijgen ze aan de zijlijn geen aandacht meer. Géén enkel D-jeugdlid maakt opmerkingen over het wisselbeleid.

Samenvattend: Informatie over belangrijke pedagogische uitgangspunten zoals bijvoorbeeld het wisselbeleid lijkt onduidelijk te zijn en draagt daardoor niet bij aan een PPS.

4.2.5 Ontwikkelingsstimulering

Het anders omgaan met materiaal, andere activiteiten of omgeving aanbieden (Riksen-Walraven, 2008).

Het bestuurslid vindt ontwikkelingsstimulering van belang. Daarom is het WK-hockey bezocht. De sportpedagoog overlegt regelmatig met trainers om trainingen uitdagend te houden. De trainer benoemt dat hij per training een aspect aanreikt bijvoorbeeld leren verdedigen of passeren. Drie van de vier ouders benoemen het belang van in contact komen met leeftijdsgenoten uit een ander

etnisch of sociaal milieu. Alle geïnterviewde ouders benoemen tevreden te zijn over het leren samenwerken en omgaan met tegenslagen. Alle D-jeugdrespondenten geven aan leren verliezen en teamontwikkeling belangrijk te vinden en kunnen aangeven waarin ze zich willen ontwikkelen.

“Nou verdedigen kan ik eigenlijk wel het beste (...). Alleen hoog in de goal schieten wil ik nog wel leren, mijn trainer weet dit ook” (D-jeugdlid, 11 jaar).

Verdiepende observatie

Tijdens de warming-up doet de D-trainer bepaalde handelingen voor. Touwen liggen geslingerd op de grond om balbehendigheid te oefenen. Pionnen markeren inloopafstanden. De D-trainer wijst wisselerspelers op positiespel en tactische oplossingen. Hierbij legt hij verbinding tussen training en wedstrijd. Tijdens rustevaluaties wordt er gesproken over teamtactiek. De verliezende D-jeugdleden krijgen van de sportpedagoog een schouderklopje of een ondersteunende opmerking.

Samenvattend: Alle respondenten zijn qua ontwikkelingsstimulering tevreden.

4.2.6 Interactiebegeleiding

Het begeleiden van positieve interacties, een goede sfeer en groepsdynamiek bevorderen (Riksen-Walraven, 2008).

Ouders vertellen dat de trainer en de sportpedagoog over het algemeen goed omgaan met aspecten zoals elkaar helpen, naar elkaar luisteren, samenwerking en het bespreken van incidenten. D-jeugdrespondenten geven aan dat bij incidenten nauwelijks gesproken wordt over wat hun gedrag voor de ander betekent. Mogelijk leren jeugdleden hierdoor minder het perspectief van anderen innemen. D-jeugdleden ervaren weinig teamstrubbelingen. Ze vertellen problemen zelf op te lossen of te melden bij trainer, coach of scheidsrechter. Eén D-jeugdlid voelt zich niet gehoord door de coach omdat deze beloften niet waarmaakt. Bestuurslid, sportpedagoog en trainer benoemen dat ze vooral positieve aandacht geven maar ingrijpen bij ongewenst gedrag.

“Kinderen staan gewoon hun best te doen als ze dan een bal missen ‘so what’, kan gebeuren. Zeg maar ‘nou volgende keer beter’. Coaches moeten niet straffen” (Bestuurslid, 51 jaar).

Verdiepende observatie

De D-trainer spreekt D-jeugdleden aan op gevaarlijk spel. Tijdens de tussenevaluatie verzoekt zowel de trainer als coach niet door elkaar te praten, maar naar elkaar te luisteren. De coach hanteert daarnaast beurtverdeling: *“Fijn dat iedereen naar elkaar luistert, wil iemand anders nog iets zeggen”?* Deze coach oefent om alle namen van de teamleden te leren kennen. Daarnaast stimuleert ze ook positieve acties naar de tegenstanders. Ze complimenteert een meisje dat tijdens de derde helft ook de tegenstanders laat delen in haar rol koekjes.

Samenvattend: De interactiebegeleiding door sportpedagoog en trainer wordt door ouders en D-jeugdleden als positief ervaren. Betreffende de coach zijn er wisselende ervaringen. Er is minder aandacht voor het leren inzien van het perspectief van anderen.

4.6.7 houdings- en interactieaspecten van het PPS in relatie tot de zelfdeterminatietheorie

HC Feijenoord heeft aandacht voor alle zes de houdings- en interactieaspecten. Aspecten die aandacht verdienen zijn informeren & uitleggen ten aanzien van het wisselbeleid en structureren & grenzen stellen ten aanzien van individuele handhaving gedragsregels. Naarmate de trainer en coach meer ruimte bieden voor en aandacht besteden aan de drie basisbehoeften uit de zelfdeterminatietheorie; relationele verbondenheid (vriendschapsrelaties stimuleren, teambuilding), competentie (gestructureerde, uitdagende leeromgeving en positieve feedback) en autonomie (inspraak en oefenen van hockeyvaardigheden in kleine stapjes en op verschillende posities) ervaren deze D-jeugdleden het pedagogisch sportklimaat als positiever.

Trainersoverleg

M.Koster 17-09-2014

H.5 Conclusie, discussie en aanbevelingen

In het voorafgaande hoofdstuk zijn de resultaten gepresenteerd. Op basis hiervan zullen de deelvragen beantwoord worden. Tevens wordt ingegaan op de balans tussen leef- en systeemwereld. Daarna volgt de conclusie die leidt tot de beantwoording van de centrale onderzoeksvraag. Vervolgens komen enkele discussiepunten aan bod en worden er aanbevelingen geformuleerd.

5.1 Deelvragen

De eerste deelvraag luidt: *Wat is de stand van zaken ten aanzien van het beleid met betrekking tot een positief pedagogisch sportklimaat binnen HC Feijenoord?*

Hc Feijenoord heeft een geleefde, missie, visie en doelstellingen. Door de explosieve groei zijn er veel bedrijfstechnisch-instrumentele uitdagingen. Hierdoor is het beleid niet schriftelijk geformuleerd. De gewenste houding van betrokkenen naar de interactieaspecten zoals, emotionele steun & sensitieve responsiviteit, respect & autonomie, structureren & grenzen stellen, informatie geven & uitleggen, ontwikkelingsstimulering en interactiebegeleiding is onvoldoende geëxpliciteerd.

Deelvraag twee is: *Hoe ervaren basisschoolkinderen uit groep 6-7-8 en ouders het positief pedagogisch sportklimaat bij HC Feijenoord en welke verwachtingen hebben zij daarbij?*

Ouder- en D-jeugdrespondenten ervaren het PPS overwegend als positief. Ze ervaren emotionele steun, sensitieve responsiviteit en goede interactiebegeleiding van trainers. Dit geldt niet voor coaches. Drie ouders vinden de coachondersteuning te beperkt om bij te dragen aan een PPS. Zij zien graag structurele facilitering. Eén D-jeugdlid en zijn ouders willen strengere selectiecriteria. D-jeugdrespondenten zijn tevreden over de respectvolle benadering en hoe er omgegaan wordt met hun autonomie. De structuur tijdens clubactiviteiten en (gedrags)regels, waarvoor een breed draagvlak is, zijn duidelijk. Door de individuele benadering kan hantering ervan leiden tot verwarring of gevoelens van onrechtvaardigheid bij D-jeugdrespondenten. Ook de informatie & uitleg rondom bijvoorbeeld het wisselbeleid is voor hen onduidelijk. De wijze waarop ontwikkeling in kleine trainingsgroepen gestimuleerd wordt, vinden ouder- en D-jeugdrespondenten positief. Niet-westerse ouderrespondenten willen meer informatie over de voortgang.

De derde deelvraag luidt: *Hoe beleven ouders en jeugdleden ouderbetrokkenheid?*

Alle ouderrespondenten ongeacht sekse, afkomst, opleiding, sociaaleconomische omstandigheden of lidmaatschapsduur van hun kind, tonen veel sportondersteunendgedrag. Hun kinderen waarderen dit. HC Feijenoord heeft er geen zicht op. Niet alle ouderrespondenten ontvangen de gewenste ondersteuning. Ouderrespondenten, waarvan het kind pas hockeyt, ervaren het contact als eenzijdig en ongelijkwaardig waardoor ze zich minder serieus genomen voelen in hun opvoedkundige expertiserol en pedagogische informatie niet voldoende afgestemd wordt. Aspecten als opleiding, sekse, sociaaleconomische omstandigheden of lidmaatschapsduur lijken geen rol te spelen bij de bereidheid tot participatie. Niet-westerse ouders geven in tegenstelling tot Nederlandse ouderrespondenten aan dat ze hiervoor informatie, kennis en vaardigheden ontberen en onvoldoende bevraagd worden op hun expertise en interesses. Tevens hebben ze een grotere

ondersteuningsbehoefte. D-jeugdrespondenten vinden ouderparticipatie fijn vanwege de gezamenlijke ervaringen.

De laatste deelvraag is als volgt geformuleerd: *Welke visies op ouderbetrokkenheid zijn er binnen HC Feijenoord?*

Er is geen eenduidige uitgekristalliseerde ouderbetrokkenheidsvisie. De focus ligt op ouderparticipatie vanwege de noodzaak van het primaire proces. Oudercontact wordt gezien als middel voor ouderparticipatie. Sportondersteunendgedrag wordt door geen van de clubrespondenten benoemd. Deze dimensie lijkt daardoor geen substantieel deel uit te maken van de ouderbetrokkenheidsvisie. Het bestuurslid wil ouderparticipatie inzetten als middel om kwaliteitsverbetering te realiseren of om ouders zichzelf te laten ontplooiën.

5.2 Balans tussen leef- en systeem wereld.

Om de rol van ouderbetrokkenheid in een positief pedagogisch sportklimaat te kunnen duiden, spelen enerzijds de behoeften en motieven van ouders en jeugdleden (leefwereld) een rol anderzijds zijn de doelstellingen en motieven van de hockeyclub (systeemwereld) van belang.

HC Feijenoord wil een zinvolle vrijetijdsbesteding bieden en daarnaast voor jeugdleden een vervangend thuis- en opvoedmilieu zijn. In deze leefwereld staat jezelf kunnen zijn en jezelf kunnen ontplooiën voor zowel jeugdleden als volwassenen voorop. Tegelijkertijd is de hockeyclub ook een systeemwereld. Zo zijn er bijvoorbeeld (wedstrijd)reglementen van toepassing op het gebied van ongewenst gedrag, doping of teamgrootte waaraan men zich vanuit de KNHB dient te houden. Het systeem kenmerkt zich door strategisch handelen om clubdoelstellingen zo efficiënt en effectief mogelijk te realiseren. In een systeem wordt geprobeerd het menselijk gedrag door regels te reguleren. Hiertoe behoort bijvoorbeeld verplichte aanwezigheid tijdens een ouderavond. Als de clubdoelstellingen de behoeften van ouders gaan overheersen kan een spanningsveld ontstaan.

De sportvereniging heeft dus zowel een leefwereld als ook een systeemwereld in zich. Het moeten functioneren in een systeemwereld en tegelijkertijd moeten zorgen dat diezelfde setting een leefwereld is voor jeugdspelers maakt dat trainers én coaches opereren in een spanningsveld en qua handelen in een spagaat terecht kunnen komen. Het is van belang de leefwereld met de daarbij behorende waarden en normen mee te nemen om te kunnen komen tot daadwerkelijke integratie. Alléén voorschrijven van waarden en normen bijvoorbeeld door de hockeyclub, leidt tot een nihil effect van handelen. Ouderbetrokkenheid en een eenduidig positief pedagogisch sportklimaat vereisen beide communicatief handelen om overeenstemming te kunnen bereiken.

Ouders benoemen persoonlijke, sociale en ideële motieven met betrekking tot hun ouderbetrokkenheid. De hockeyclub benoemt bedrijfstechnisch-instrumentele, persoonlijke, sociale en ideële motieven. Opvallend is dat ouders voor hun ouderbetrokkenheid geen bedrijfstechnisch-instrumentele motieven hebben terwijl deze bij de hockeyclub prangend op de voorgrond staan. Verder valt op dat de ouderbetrokkenheidsmotieven van de hockeyclub meer voortkomen uit collectieve systeembelangen en bij ouders meer voortkomen uit individuele leefwereldbelangen. Hierdoor ontstaat een spanningsveld ten aanzien van verwachtingen en gestelde eisen. Het is van belang dat HC Feijenoord zich bij de visieformulering op ouderbetrokkenheid en de vorming van het

pedagogisch klimaat, bewust is van deze verschillen. De gewenste kwaliteitsverbetering kan tot stand gebracht worden door rekening te houden met deze en verschillen en communicatief te handelen. Op deze manier voorkom je botsing en ontstaat er een win-winsituatie.

5.3 Conclusie centrale onderzoeksvraag

Eerst wordt eerst ingegaan op de centrale onderzoeksvraag. Daarna wordt de conclusie gepresenteerd. Deze conclusie moet gezien worden in het licht van de beperkte respondentengroep en de specifieke onderzoekssituatie en leidt tot de beantwoording van de centrale hoofdvraag.

De onderzoeksvraag die in dit onderzoek centraal heeft gestaan, luidt:

Welke mogelijkheden zijn er voor Hockeyclub Feijenoord, aangesloten bij schoolsportvereniging Katendrecht, te komen tot een positief pedagogisch sportklimaat voor basisschoolkinderen uit groep 6-7-8 middels het betrekken van ouders.

De club heeft geen schriftelijk pedagogisch beleid ten aanzien van een PPS en ook de ouderbetrokkenheidsvisie is onvoldoende geëxpliciteerd. Hierdoor is er van een geïntegreerde benadering geen sprake. Dit maakt dat afstemming tussen club en ouders en daarmee een PPS niet optimaal is. Het accent ligt voornamelijk op ouderparticipatie vanuit de noodzaak invulling te geven aan het primaire verenigingsproces. Er wordt te veel uit dezelfde vijver gevist waardoor onder andere het bestuur geen goede afspiegeling is van de clubpopulatie. Dit kan van invloed zijn op de formulering van het pedagogisch beleid en een PPS. De huidige participatiemogelijkheden sluiten niet goed aan bij de behoeften en mogelijkheden van met name niet-westerse ouderrespondenten.

Contact wordt in de beleving van ouderrespondenten, met name die van wie het kind recent lid is geworden, voornamelijk eenzijdig en ongelijkwaardig vormgegeven waarbij de clubdoelstellingen leidend zijn en niet de behoeften en verwachtingen van ouders. Tegelijkertijd is er bij de club geen zicht op het sportondersteunendgedrag of de bijbehorende ondersteuningsbehoefte. Voor ouders is dit de basis van waaruit ze het PPS mede vormgeven en kunnen komen tot ouderparticipatie.

Het PPS is volgens geïnterviewde ouders en D-jeugdleden, bestuurslid, sportpedagoog en trainer goed vormgegeven op de interactievaardigheden respect & autonomie en ontwikkelingsstimulering. Structuur & grenzen stellen en informeren & uitleggen verdienen volgens ouder- en D-jeugdrespondenten aandacht rondom de individuele hantering van grenzen en de uitleg van het wisselbeleid. Tot slot worden de interactievaardigheden emotionele steun & sensitieve responsiviteit en de interactiebegeleiding positief gewaardeerd door ouder- en D-jeugdrespondenten daar waar het gaat om trainers. Maar ten aanzien van de coachrol verdienen deze punten specifieke aandacht omdat deze de meest kwetsbare positie lijkt in de beoogde pedagogische lijn.

Vanuit deze conclusie wordt de centrale hoofdvraag als volgt beantwoord. Club en geïnterviewde ouders vinden een PPS van belang. Ouders willen daarbij betrokken worden. Het, op onderstaande drie niveaus, ontwikkelen van een integrale clubvisie waarbij rekening gehouden wordt met de beleving van ouders en jeugdleden biedt HC Feijenoord de mogelijkheid te komen tot een PPS:

Niveau 1: PPS en individuele ouderbetrokkenheid

Ouderbetrokkenheid start in de leefwereld bij het individuele kind en zijn of haar ouders. Vanuit dit vertrekpunt kunnen ouders op microniveau beginnen het pedagogisch sportklimaat positief mee

vorm te geven. Vanaf de aanmeldingsprocedure is individueel persoonlijk contact van belang. De ideeën, behoeften en verwachtingen van ouders en jeugdleden kunnen vanaf de start gehoord worden. Zo kan onderlinge afstemming bewerkstelligd worden. Uit de data blijkt dat ouderrespondenten het wenselijk vinden pedagogische gezinsinformatie beter uit te wisselen en geïnformeerd te worden over en betrokken te worden bij de pedagogische clubvisie.

De sportclub begeleidt ouders in het sportondersteuningsproces. Trainers en andere ouders kunnen daarna een actievere rol spelen tijdens de periode dat jeugdleden trainingslid zijn. Dit is voor hen niet vanzelfsprekend. De club zal hen hierin meer moeten aansturen en ondersteunen. Door in de ouderbetrokkenheidsvisie sportondersteunendgedrag een prominentere plaats toe te dichten en ouders hierbij te begeleiden kan beter tegemoet gekomen worden aan ouderlijke behoeften. Vanuit sportondersteunend gedrag kunnen ouders het overkoepelende teambelang gaan inzien en interesse krijgen in niveau 2.

Niveau 2: PPS en ouderbetrokkenheid op teamniveau

Een volgende stap voor ouders op de ouderbetrokkenheidsladder is participeren op collectief niveau. Naarmate de gevraagde en geboden activiteiten beter aansluiten bij persoonlijke interesses en mogelijkheden van ouders kan dit beter uit de verf komen omdat rekening gehouden wordt met hun behoefte aan autonomie, competentie en relationele verbondenheid. Ouders staan hiervoor open als zij het overkoepelende teambelang inzien. Zij vinden het wenselijk hierbij passende ondersteuning, gericht op de benodigde interactievaardigheden in een PPS, te ontvangen zodat ze zich kunnen ontwikkelen en competent kunnen voelen.

Ouders die betrokken zijn op collectief teamniveau, zoals in de coach- of managersrol, opereren op het scheidsvlak van leef- en systeemwereld. Ze geven mede uitvoering aan het positief pedagogisch sportklimaat. Hierbij dient het (toekomstige) pedagogisch beleid richting te geven aan het handelen van participerende ouders. Een breed gedragen en helder gecommuniceerde visie kan hierbij richting geven aan het handelen van participerende ouders. Enerzijds ondersteunt de sportclub ouders die willen participeren, tegelijkertijd dient de clubinzet ook als een instrument om de kwaliteit te verbeteren. Ouders kunnen zo een brugfunctie vervullen tussen pedagogisch sportklimaat in de leef- en systeemwereld.

Niveau 3: PPS en ouderbetrokkenheid in clubverband.

Dit vlak vindt plaats binnen het systeem. Niettegenstaande dat dient er rekening gehouden te worden met de leefwereld van ouders en jeugdleden. Ouders die zich bekwaam voelen en interesse hebben voor dergelijke individueel kindoverstijgende activiteiten zouden kunnen kiezen voor deze vorm van ouderbetrokkenheid. Op dit systeemniveau kunnen zij expliciete input leveren door (op eigen initiatief) mee te praten over beleidsmatige aspecten en ideeën in te brengen over (de ontwikkeling van) het positief pedagogisch sportklimaat.

Samenvattend:

HC Feijenoord kan voldoen aan de behoeften en rekening houden met de motieven van ouders door ouderbetrokkenheid in genoemde fases in te zetten en te faciliteren. Zo worden ouders en leden vanaf het begin van hun sportcarrière betrokken bij het positief pedagogisch sportklimaat. Door meer evenwicht te bewerkstelligen tussen de leef- en systeemwereld wordt het pedagogisch sportklimaat positiever.

5.4 Discussie

Mogelijke beperkingen van het onderzoek vloeien voort uit het feit dat alleen het perspectief van D-jeugdleden en hun ouders is onderzocht. Dit is een beperkte groep. Zo is niet onderzocht of de negatieve ervaring van een D-jeugdlid en zijn ouders met de coachrol gedeeld wordt in andere leeftijdscategorieën. Hierdoor is het onduidelijk of dit een incidentele ervaring is of een uiting van een meer structureel probleem.

Tijdens de verdiepende observatie zijn beide D-teams gelijktijdig aanwezig geweest. Hierdoor moesten observatiekeuzes gemaakt worden en is het mogelijk dat bepaalde praktijksituaties niet zijn waargenomen. Ook het tijdstip van de verdiepende observatie, kort na de zomervakantie, is door de nieuwe teamsamenstelling mogelijk van invloed geweest. Het is daarom raadzaam de uit de data getrokken conclusies met enige voorzichtigheid te betrachten.

Er is niet eerder onderzoek gedaan naar de samenhang tussen ouderbetrokkenheid en een PPS bij recreatiesporten. Daarom kan het interessant zijn de conclusies van dit onderzoek te leggen naast die van het onderzoek bij een individuele recreatiesport van een medestudent. Daarnaast zijn ouders die nooit op de sportlocatie aanwezig zijn niet betrokken bij dit onderzoek. Vervolgonderzoek naar hun ervaringen met ouderbetrokkenheid en het PPS zou interessant kunnen zijn. HC Feijenoord maakt deel uit van de schoolsportvereniging Katendrecht. Er lijkt in dit samenwerkingsverband nauwelijks afstemming over het PPS plaats te vinden. Vervolgonderzoek kan hierin meer inzicht bieden.

5.5 Aanbevelingen

5.5.1 Aanbevelingen voor opdrachtgever Gemeente Rotterdam

Door decentralisatie van de jeugdzorg en de noodzaak de jeugdzorgkosten drastisch te verminderen, dicht de gemeente een steeds grotere rol toe aan pedagogische ondersteuning in informele netwerken waaronder sportverenigingen. De gemeente wil door middel van sportverenigingen vroegtijdig opvoedproblemen signaleren, sportverenigingen inzetten als middel in de jeugdhulpverlening en inwoners volwaardig laten participeren. Uit het onderzoek vloeien de volgende aanbevelingen voort om deze ambitie te bewerkstelligen:

- De functie van sportpedagoog voor drie jaar faciliteren opdat het pedagogisch beleid en de ouderbetrokkenheidsvisie samen met ouders geformuleerd en geïntegreerd kan worden. Dit biedt tevens de mogelijkheid de kennis van de sportpedagoog duurzaam over te dragen waardoor op termijn sporten voor risicojongeren mogelijk is. Onderzoeken of bijvoorbeeld een train-de-trainer-concept hiervoor bruikbaar is en eventueel financiële en implementatieondersteuning bieden.
- Starten met het gemeentelijk sportbeleid en het beleid bij Rotterdam Sport Support en schoolsportverenigingen kritisch door te spitten op mogelijke vooroordelen ten aanzien van ouderbetrokkenheid bij niet-westerse ouders. Is er voldoende aandacht voor de ouderbetrokkenheidsdimensies sportondersteunendgedrag en oudercontact als basis voor ouderparticipatie?
- Een dialoog met sportverenigingen én ouders initiëren over alle drie de ouderbetrokkenheidsdimensies en gezamenlijk onderzoeken op welke wijze de gemeente of private partijen de bijbehorende ondersteuningsbehoeften kunnen faciliteren.

- Onderzoeken hoe Rotterdam Sport Support meer samenhang kan creëren in het PPS tussen de basisscholen, schoolsportverenigingen en reguliere sportverenigingen in een wijk.

5.5.2 Aanbevelingen voor HC Feijenoord:

HC Feijenoord dient voor te sorteren op bovenstaande ontwikkelingen. Daarnaast is het voor een gezonde clubbedrijfsvoering noodzakelijk vrijwilligers te (blijven) binden en boeien. Door ouderparticipatie kunnen ouders zich ontwikkelen. Deze nieuwe competenties kunnen ook elders in de maatschappij ingezet worden. Zo kan HC Feijenoord ook op een breder vlak zelfredzaamheid en activering van ouders bevorderen. Naarmate het primaire verenigingsproces effectiever en efficiënter georganiseerd is, kan HC Feijenoord meer tijd en aandacht aan (het welzijn van) jeugdleden en de verbinding tussen club en thuis besteden. Op dit vlak komen ouderbetrokkenheid en het, met weinig middelen, bewerkstelligen van een PPS samen. De volgende aanbevelingen vloeien voort uit het onderzoek:

- Op korte termijn aanvragen met coachbegeleiding gericht op de interactievaardigheden emotionele steun & sensitive responsiviteit en interactiebegeleiding.
- Maak het komende seizoen een start met het ontwikkelen van een 'sense of urgency', visie en plan van aanpak ten aanzien van ouderbetrokkenheid, waarbij de nadruk niet enkel ligt op ouderparticipatie maar op alle drie de ouderbetrokkenheidsdimensies. Aandachtspunten zijn mogelijke verenigingsvooroordelen, tijdige informatieverstrekking aan niet-westerse ouders, hen bevragen op professionele expertise, netwerk en interesses om te komen tot een goede afspiegeling van de clubpopulatie en een breed gedragen PPS, het contact gelijkwaardiger vormgeven door rekening te houden met verwachtingen van ouders (concept stappenplan bijlage 10).
- Maak aansluitend een plan van aanpak voor de ondersteuningsbehoeften bijvoorbeeld een hockeyoefenclinic voor ouders, intakegesprekken verdiepen door proactief pedagogische (gezins)informatie op te halen, ouders voorzien van hockeymateriaal om thuis te kunnen oefenen (bruikleen, afgeschreven materiaal, sponsors).
- In het komende seizoen een start maken met het schriftelijk formuleren van pedagogisch beleid. Het verdient aanbeveling minimaal een kind- en oudervisie, pedagogische doelen en concrete interactievaardigheden expliciet op te nemen en vooral de items structureren & grenzen stellen en informeren & uitleggen helder uit te werken. Aanvullend hierover met ouders en D-jeugdleden de dialoog aan gaan.
- Ontwikkel een plan van aanpak om (participerende) ouders te gaan (of blijven) binden en boeien. Met daarin aandacht voor persoonlijke groei en ontwikkeling en participatiemogelijkheden die ook aansluiten bij behoeften van niet-westerse ouders.

Literatuurlijst

- Baarda, D.B., De Goede, M.P.M. & Teunissen, J. (2009). *Basisboek kwalitatief onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff.
- Berding, J. (2011). *John Dewey over opvoeding, onderwijs en burgerschap. Een keuze uit zijn werk*. Amsterdam: SWP.
- Beurden, A. van & Van Keulen, A. (2006). *De pedagogische cirkel. Een model voor pedagogische beleidsontwikkeling in de kinderopvang*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Boonstra, N. & Hermans, N. (2011). *Veilig sporten in de buurt. Vier jaar onderzoek naar schoolsportverenigingen in Rotterdam*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut. Verkregen op 7 maart 2014 via, http://www.verwey-jonker.nl/doc/vitaliteit/Veilig-sporten-in-de-buurt_1260-2011.pdf
- Briggeman, A. (2011). *Ervaren pedagogische kwaliteit op sportverenigingen in Rotterdam-IJsselmonde. Een onderzoek naar de ervaren, structurele, proces, kind- en omgevingskenmerken van kaderleden op drie sportverenigingen in Rotterdam, ten aanzien van de interventie "pedagogisch coördinator"*. Universiteit Utrecht & Verwey-Jonker Instituut. Verkregen op 10 maart 2014 via, <http://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/206802/Masterthesis%20Briggeman%2c%20A-3512789.pdf?sequence=1>
- Brinkgreve, C. (2009). *Onzekere ouders*. Amsterdam: SWP.
- Claringbould, I. (2011). *Sport is geen kinderspel. Een onderzoek naar de betrokkenheid van volwassene bij jeugdsport in sportverenigingen*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Davies, J., Ryan, J. & Tarr, J. (2011). What we tell them is not what they hear: the importance of appropriate and effective communication to sustain parental engagement at transition points. *International Journal about Parents in Education*, 5 (2), 25-34.
- Deci, E.L. & Ryan, R.M. (1987). The support of autonomy and the control of behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 1024-1037.
- Deci, E.L. & Ryan, R.M. (2000). The "What" and "Why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268.
- Deelgemeente Feijenoord. (2010). *Integraal Wijkactieprogramma Gebied Noord 2010, Katendrecht*. verkregen op 11 april 2104, via <http://www.rotterdam.nl/DG%20Feijenoord/Document/Integraal%20Wijkactieprogramma%20Katendrecht%20010510.pdf>
- Desforges, C. & Abouchaar, A. (2003). *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievement and adjustment: A literature review*. London: Department for Education and Skills.
- Epstein, J.L. (1995). School-family-community partnerships: caring for the children we share. *Phi Delta Kappan*, May, 701-712.
- Espe-Sherwindt, M. (2008). Family-centered practice: Collaboration, competency and evidence. *Support for Learning*, 23 (3), 136-143.
- Gemeente Rotterdam. (z.j.). *Missie en visie voor het concern Rotterdam*. Verkregen op 12 april 2014 via, <http://www.rotterdam.nl/tekst:missieenvisiegemeenterotterdam>
- Gemeente Rotterdam. (2009). *Sportnota Rotterdam 2016*. Rotterdam: Sport en Recreatie, gemeente Rotterdam / Rotterdam Topsport / Rotterdam Sportsupport. Verkregen op 16 maart 2014 via, <http://beheer.nisb.nl/cogito/modules/uploads/docs/71391369210774.pdf>
- Gemeente Rotterdam. (2013). *Voor de Jeugd: Het Nieuw Rotterdams Jeugdinstel*. Rotterdam: Robedrijf.
- Gemeente Rotterdam. (2014). *Sport in de jeugdketen. Concept Project Aanpak*. Rotterdam: Robedrijf.
- Heldoorn, G., Hogeboom, B., De Vries, P. & De Vrije, G. (2011). *Aardig of gelijkwaardig. Over het vormgeven van ouderbetrokkenheid op scholen*. Amersfoort: CPS Onderwijsontwikkeling en advies. Verkregen op 11 maart 2014, via <http://www.google.nl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved>

- =0CDsQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.cps.nl%2F%2Flibrary%2Fdownload%2Furn%3Auid%3Ab1fdd226-e927-44d4-8061-b89d433f1eff%2Faardig%2Bof%2Bgelijkwaardig.pdf%3Fformat%3Dsave_to_disk%26ext%3D.pdf&ei=eNEkU6v7OoT-ygOup4L4Cw&usg=AFQjCNE9GsxtVbP3qFp1LY6fIYqbZxtWEw
- Hermens, N. & Marissing, E. van (2012). *Positief opvoeden en opgroeien. De rol van buurtsportverenigingen*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut. Verkregen op 15 september 2013, via http://www.google.nl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CC8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.verwey-jonker.nl%2Fdoc%2Fvitaliteit%2Fpositief_opvoeden_en_opgroeien_web_7127_.pdf&ei=HDA_UpL1K-6z0QXguIHADg&usg=AFQjCNGIIOZDCA6VM6WFbWskJ53Y4Vz9w
- Hilbrandt, V.H., Bernaards, C.M. & J.H. Stubbe. (2011). *Tendrapport bewegen en gezondheid 2010/2011*. Verkregen op 3 april 2014, via https://www.tno.nl/downloads/tendrapport_bewegen_gezondheid_2010_2011.pdf
- Hockeyclub Feijenoord. (2010). *Hockeyclub Feijenoord. De jongste hockeyclub van Rotterdam*. Verkregen op 11 april 2014, via <http://hcfeyenoord.wordpress.com/>
- Hoover-Dempsey, K.V. & Sandler, H.M. (2005). Parental Involvement: Model Revision through Scale Development. *The elementary School Journal*, 106 (2), 85-104.
- Houten, M. van & Winsemius, A. (2010). *Participatie ontward. Vormen van participatie uitgelicht*. Utrecht: Movisie. Verkregen op 4 maart 2014 via, [http://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Participatie%20ontward%20\[MOV-222582-0.3\].pdf](http://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Participatie%20ontward%20[MOV-222582-0.3].pdf)
- Kassenberg, A. (2013). *Ouderbetrokkenheid: Wat is goed voor kinderen?* Verkregen op 12 maart via, <http://www.surfsharekit.nl:8080/get/smpid:17206/DS1>
- Klein, van der M., Mak, J. & Gaag, R. van der. (2011). *Professionals en vrijwilligers(organisaties) rond jeugd en gezin. Literatuur over samenwerken in de pedagogische civil society*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut. Verkregen op 10-10-2013, via http://www.verwey-jonker.nl/jeugd/publicaties/gezin/professionals_en_vrijwilligers_organisaties_rond_jeugd_en_gezin
- Kremer-Sadlik, T., & Kim, J. (2007). Lessons from sports: Children's socialization to values through family interaction during sportactivities. *Discours & Society*, 35-52.
- Kunneman, H. & Munnichs, G.M. (1999). *Jürgen Habermas*. In: H. Achterhuis (red.). *De denkers. Een intellectuele biografie van de twintigste eeuw* (pp. 561-577). Amsterdam-Antwerpen: Contact.
- Lambrechts, J. & Van Crombrugge, H. (2013). *'Ouders & clubs: één doel?! Ouderbetrokkenheid stimuleren in jeugdsport*. Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen. Hogeschool Universiteit Brussel. Verkregen op 15 maart 2014, via http://www.hig.be/sites/default/files/publicaties/brochure_sportouders1.pdf
- Lusse, M. (2013). *Een kwestie van vertrouwen. Een ontwerpgericht onderzoek naar het verbeteren van het contact met ouders in het 'grootstedelijke' vmbo als bijdrage aan preventie van schooluitval*. Verkregen op 1 maart 2013, via http://www.google.nl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&ved=0CDQQFjAB&url=http%3A%2F%2Frepub.eur.nl%2Fpub%2F50175%2FProefschrift-Mariette-Lusse-definitief.pdf&ei=k30AU8vYLI_KOAXil4DQBA&usg=AFQjCNF2-0zRnOLqekyf0fcmzHYpdsYj4A
- Mast, N., Neuteboom, M., Putten, M. & Van Sprakelaar, C.C.H. (2012). *Ouderlijke betrokkenheid bij talentvolle tennissers. Explorerend onderzoek naar de ervaringen en verwachtingen van ouders en kinderen*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Meij, H. (2011). *De basis van opvoeding en ontwikkeling*. Utrecht. Nederlands Jeugd Instituut. Verkregen op 13 maart 2014, via, <http://www.nji.nl/nl/Normale-ontwikkeling-pdftekst.pdf>
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2011). *Naar een veiliger sportklimaat*. Verkregen

- op 13 maart 2014, via <http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/notas/2011/04/22/actieplan-naar-een-veiliger-sportklimaat/actieplan-naar-een-veiliger-sportklimaat.pdf>
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2013). *Nationaal programma preventie 2014-2016. Alles is gezondheid*. Verkregen op 22 oktober 2013 via, http://abonneren.rijksoverheid.nl/media/57/49/191831/3405/alles_is_gezondheid_-_het_nationaal_programma_preventie_2014_-_2016.pdf
- Nederlands Jeugdinstituut. (2010). *De kracht van de pedagogisch civil society. Versterking van een positieve sociale opvoed- en opgroeiomgeving*. Verkregen op 30 september 2012, via <http://www.nji.nl/nji/projectenDownloads/allemaalopvoeders/Folder%20Allemaal%20Opvoeders%20Nji%202010.pdf>
- Pauw, L. & Verhoeff, C. (2012). *Handboek De Vreedzame Wijk*. Maartensdijk: Eduniek.
- Redding, S. (2002). *Parents and learning*. International Academy of Education.
- Riksen-Walraven, M. (2008). Pedagogische kwaliteit in de kinderopvang: doelstellingen en kwaliteitscriteria. In M.H. van IJzendoorn, L.W.C. Tavecchio & M. Riksen-Walraven (red.), *De kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang*. Amsterdam: Uitgeverij Boom.
- RSS (Rotterdam Sport Support). (2010). *Verbeteren pedagogisch klimaat op de sportvereniging*. Verkregen op 13 maart 2014, via <http://www.nji.nl/Pedagogische-ondersteuning-sportverenigingen>
- RSS (Rotterdam Sport Support). (2013). *Gouden regels voor een veilig sportklimaat. Wat kan een sportvereniging doen om een veilig klimaat te creëren?* Verkregen op 13 maart 2014 via, <http://www.rotterdamsportsupport.nl/goudenregels>
- RSS. (Rotterdam Sportsupport). (2015) *Jeugdsportfonds Rotterdam*. Verkregen op 1 maart 2015 via, <http://www.rotterdamsportsupport.nl/projecten/jeugdsportfonds-rotterdam>
- Schaaf, van der N. & Van den Berg, T. (2009). *Ouderbetrokkenheid in de brede school. Een literatuuronderzoek naar effectieve manieren om het ontwikkelingsondersteunendgedrag van ouders te stimuleren*. Groningen: Hanzehogeschool Groningen. Lectoraat Integraal Jeugdbeleid.
- Sprinkhuizen, A. & Scholte, M. (red) (2012). *De sociale kwestie hervat. De Wmo en sociaal werk in transitie*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Stichting Ideële Reclame. (2011). *Reclamecampagne SIRE "Geef kinderen hun spel terug"*. Verkregen op 16 maart 2014 via <https://www.youtube.com/watch?v=mw65YmXAJ04>
- Tonkens, E. (2006). *De bal bij de burger. Burgerschap en publieke moraal in een pluriforme, dynamische samenleving*. Amsterdam: Vossiuspers UvA. Verkregen op 2 mei 2014 via [http://www.oratiereeks.nl/upload/pdf/PDF-7742oratie_Tonkens_\(3\).pdf](http://www.oratiereeks.nl/upload/pdf/PDF-7742oratie_Tonkens_(3).pdf)
- Vansteenkiste, M. (2010). Hoe we kinderen en jongeren kunnen motiveren. Toepassingen van de zelfdeterminatietheorie. *Caleidoscoop*, 22 (1), 6-15.
- Verenigde Naties. (1989). *Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*. Verkregen op 13 december 2012, via http://www.google.nl/url?sa=t&rct=j&q=verdrag%20inzake%20de%20rechten%20van%20het%20kind&source=web&cd=2&cad=rja&sqi=2&ved=0CD8QFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.kinderrechten.nl%2Fimages%2F13%2F194.pdf&ei=KpvyUli2NOib0QXWy4HYAQ&usg=AFQjCNGr0BpjA7YvINgMEYklc0Z1_zwCoQ
- VNG. (Vereniging van Nederlandse Gemeenten). (2013). *Van zorg naar participatie. De overgang van de begeleiding naar de Wmo*. Verkregen op 3 maart 2014 via, https://www.vng.nl/files/vng/publicatie_bijlagen/2012/20110714_visie_van_zorg_naar_participatie.pdf
- Westen, S. van (2012). *Ouderparticipatie op sportverenigingen. Determinantenanalyse naar ouderparticipatie op de sportvereniging*. Universiteit Utrecht. Verkregen op 2 mei 2014 via, <http://beheer.nisb.nl/cogito/modules/uploads/docs/35681374766657.pdf>
- Winter, M. de (2011). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Van achter de voordeur naar democratie en verbinding*. Amsterdam: SWP.

WRR. (2003). *Waarden, normen en de last van het gedrag*. Den Haag: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.

Bijlage 1: Etnische herkomst Rotterdam en Katendrecht

Tabel 1: Etnische afkomst naar wijk in 2012

	Rotterdam %	Katendrecht %
Autochtonen	49,6	47,2
Overig niet-westers	11,3	23,6
Marokko	9,9	9,7
Antillianen	5,1	6,9
Turken	7,2	5,6
Overig Europese Unie	6,7	2,8
Overig Westers	3,2	1,4
Kaapverdianen	1,6	1,4
Surinamers	5,5	1,4

Bron: Buurtinformatie Rotterdam van rotterdamincijfers.nl

Bijlage 2: Ledenaantal Schoolsportvereniging Katendrecht

Schooljaar 2013-2014

Peildatum 01-05-2014

Tabel nr 2 Basisschoolleden van Schoolsportvereniging Katendrecht per sporttak

Sporttak	Groep 1+2	Groep 3+4	Groep 5+6	Groep 7+8	Totaal	Meiden	Jongens
Basketbal	0	0	1	16	17	3	14
Hockey	11	8	23	24	66	26	40
Karate	0	0	16	11	27	8	19
Tafeltennis	0	0	1	4	5	2	3
Turnen	29	9	18	19	75	54	21
Voetbal	32	10	10	15	67	1	66
Totaal	72	27	69	89	257	94	163

Tabel nr 3 Basisschoolleden van schoolsportvereniging Katendrecht per school

Basisschool	Totaal
De Globetrotter	183
De Schalm	59
Kinderen die wonen in de wijk, maar een school buiten de wijk bezoeken. Deze scholen zijn niet aangesloten bij SSV Katendrecht.	15
Totaal	257

Tabel nr 4 Basisschoolleden van Sportsportvereniging Katendrecht die eind van het schooljaar naar de reguliere sportvereniging doorstromen

Sporttak	Aantal
Basketbal	0
Hockey (de hockeyvereniging heeft de beschikking gekregen over eigen buitenterrein; veld en kantine)	55
Karate	0
Tafeltennis	2
Turnen	0
Voetbal	8
Totaal	65

Tabel nr 5 Sportende ouders van basisschoolleden van sportsportvereniging Katendrecht

Sporttak	Vrouwen	Mannen	Totaal
Basketbal	0	0	0
Hockey	5	10	15
Karate	2	1	3
Tafeltennis	0	0	0
Turnen	0	0	0
Voetbal	0	10	10
Totaal	7	21	28

Bron: Sportcoördinator Sportsportvereniging Katendrecht; M. Rikkaart, 16 mei 2014.

Bijlage 3: Visie positief pedagogisch sportklimaat van gemeente Rotterdam

In het beleid van gemeente Rotterdam (2014) wordt een positief pedagogisch sportklimaat op een vereniging als volgt omschreven:

Een sportvereniging waar een positief en veilig klimaat heerst, dat wil zeggen waar:

Jeugdleden, ouders, trainers en vrijwilligers

- Zich welkom en gewaardeerd voelen en weten dat ze ertoe doen
- Zetten het welzijn, het plezier en succeservaringen van de jeugdigen centraal tijdens het sporten en verzorgen zodoende een participatiebevorderende en motivatiegericht klimaat
- Aandacht voor alle kinderen hebben
- Oprechte onderlinge ouderbetrokkenheid bij het opvoeden en opgroeien van kinderen tonen en ervaren.
- Betrokken zijn bij de formulering, bekendmaking en naleving (ook het goede voorbeeld geven) van eenduidige gedragsregels (omgangsvormen, huisregels), voor de club als geheel, maar ook per doelgroep; spelers, ouders, trainers, vrijwilligers etc).
- De gedragsregels een weerspiegeling zijn van wat er leeft in de wijk
- De gedragsregels dienen zowel steun als ruimte in te houden (pro-sociale normen) en tevens duidelijke grenzen uit te dragen.

Kaderleden en/of (jeugd)bestuursleden van de sportvereniging:

- Kiezen (draagvlak) voor een kansrijk (veilig en positief) opvoed- en opgroeiklimaat op de sportvereniging.
- Zorgen voor bestuurlijke en organisatorische inbedding, adequaat beleid en instrumenten (inclusief doorontwikkeling/trainingen, communicatie etc)
- Hiervoor samenwerken met andere sportverenigingen en (lokale en landelijke) ondersteuningsorganisaties.
- Gebruikmaken van het wijknetwerk in het belang van de jeugdleden (bijvoorbeeld voor het delen van zorgsignalen, dit door professionals laten oppakken of leren hoe je er als vereniging mee om kunt gaan) (training Contactpersonen Meldcode HG/KM in vrijwilligersorganisaties).

De sportleiders:

- Zorgen voor een veilige en ordelijk klimaat
- Hebben een coachende relatie met de deelnemende jeugd
- Werken met jeugdigen aan de ontwikkeling van vaardigheden die zij ook kunnen gebruiken buiten de sport (bijvoorbeeld het bereiken van doelen, het overwinnen van belemmeringen).
- Hebben kennis van de achtergrond en de leefwereld van de doelgroep.

Bijlage 4: Ontwikkeling jeugdledenaantal Hockeyclub Feijenoord

Hockeyclub Feijenoord is opgericht op 1-10-2010.

Instuifleden.

De club is gestart door instuiftrainingen te geven op open veldjes in de wijken. Kinderen krijgen voor de duur van de training een hockeystick en bitje in bruikleen. Op deze manier kan een groot aantal kinderen vrijblijvend en gratis kennis maken met de hockeysport. Vooraf is niet bekend hoeveel kinderen aanwezig zijn. Gedurende de training varieert het aantal kinderen en ook de leeftijd van de kinderen / jongeren. Deze instuifleden zijn geen lid en betalen geen contributie.

Recreatieleden

Feijenoord is aangesloten bij Schoolsportvereniging Katendrecht. Dit houdt onder andere in dat de hockeyclub in gymzalen van de Katendrechtse scholen De Globetrotters en De schalm funckey-hockey aanbiedt om kennis te maken met hockey. De gymleerkracht stimuleert kinderen te sporten en begeleidt drop-outs van andere sporten naar hockey. Ook hier krijgen kinderen een bitje en hockeystick in bruikleen gedurende de sportactiviteit. Ze mogen drie keer gratis deelnemen daarna worden ze recreatief lid en gaan ze contributie betalen. Kinderen die via de SSV Katendrecht lid zijn, kunnen ook deelnemen aan reguliere clubactiviteiten op de sportlocatie zoals clubtoernooi, familieactiviteiten of open dag.

Competitieleden.

Kinderen die volgens de trainer de basisvaardigheden beheersen én een participerende ouder of andere volwassenen hebben, kunnen aan wedstrijden gaan deelnemen. Zij worden competitielid. Zij gaan meer contributie betalen en van hen wordt verwacht dat ze het clubtenuue aanschaffen. Instromen in de competitie is twee keer per jaar mogelijk na de zomer- en winterstop.

Kinderen van minder draagkrachtige ouders kunnen financiële ondersteuning krijgen van het Jeugd Sport Fonds.

Tabel nr 6 Ontwikkeling Jeugdledenaantal HC Feijenoord

	Aantal contributiebetalende jeugdleden	Aantal competitieteams
2011 (peildatum 31-12-11)	39	3
2013 (peildatum 1-05-13)	150 (waarvan 66 van SSV Katendrecht)	9
2014 (peildatum 1-10-14)	185 (waarvan 60% niet-westers)	16

Bron: M. Dekker, sportpedagoog en coördinator HC Feijenoord.

Bijlage 5: Overzicht dataverzamelingsactiviteiten

Datum	Activiteit	Functie /rol	Locatie
13 maart 2014	Startgesprek	Opdrachtgever en coördinator afstudeeronderzoek	Gemeentehuis Rotterdam
Do 20 mrt 2014	Symposium Lerende netwerken "sport in de buurt"	Deelnemers met diverse functies; beleidsmedewerker gemeenten, sportclubs, trainers, buurtsportwerkers	HC Leonidas Rotterdam
8 april 2014	Expertgesprek	Lector Hogeschool Rotterdam; praktijkgericht onderzoek naar OBH	HRO Rotterdam
10 april 2014	Gesprek	Projectcoördinator Rotterdam Sport Support	Rotterdam Sport Support
14 mei 2014	Kennismakingsgesprek sportvereniging HC Feijenoord	Club sportpedagoog (tevens coördinator, hoofdtrainer)	HC Feijenoord
14 mei 2014 13.00-14.00 uur	Wijkwandeling (1 uur)	Beeld vormen van sportlocatie en actoren	Gebied rondom sportlocatie casestudy
16 mei 2014	Kennismakingsgesprek SSV Katendrecht	Sportcoördinator SSV Katendrecht	Basisschool De Globetrotter
16 mei 2014 16.00-18.00 uur	Wijkwandeling (2 uur) Katendrecht	Beeld vormen van wijk Katendrecht	Woongebied en basisschool de Schalm
14 juni 2014	Proefinterview	Proefrespondent	Oisterwijk
2 juli 2014 17.30-19.45 uur	Oriënterende observatie	Aanwezigen op de vereniging	Trainingsveld, terras HC Feijenoord
22 juli 2014	Interview	Respondent bestuurslid	Locatie in de buurt van Rotterdam Centraal
22 juli 2014	Interview	Respondent Sportpedagoog	Vergaderruimte HC Feijenoord
23 juli 2014	Drie interviews	Respondenten Gezin 1 (twee ouders, 1 zoon)	Woning in Katendrecht
27 augustus 2014	Twee interviews	Respondenten Gezin 2 (vader, dochter)	Woning in Katendrecht
8 september 2014	Twee interviews	Respondenten gezin 3 (moeder met coachrol, dochter)	Vergaderruimte HC Feijenoord
17 september 2014	Twee interviews	Respondenten gezin 4 (moeder, zoon)	Terras HC Feijenoord
17 september 2014	Interview	Trainer D-team	Vergaderruimte HC Feijenoord
27 september 2014 13.00-17.00 uur	Verdiepende observatie	Aanwezigen op de sportlocatie.	Trainingsveld, wedstrijdveld, terras, kantine HC Feijenoord

Bijlage 6a: Topiclist interviews HC Feijenoord bestuurskader en trainers

Datum en tijdstip interview:

Introductie:

- Voorstellen; werk en studie
- Doel van het onderzoek en interview
- Opbouw interview; wat gaan we doen, beschikbare tijd vaststellen
- Aangeven wat ik met de resultaten ga doen
- Toestemming vragen voor opname
- Stelt respondent prijs op (inzage in) de uitwerking van het interview of het onderzoeksverslag
- Mag de persoon met naam genoemd worden of moet men anonimiteit waarborgen
- Bedanken voor medewerking
- Vragen?

Achtergrondinformatie geïnterviewde

- Naam en leeftijd, functie / rol binnen de vereniging:

Startvraag: *Wat is voor u ouderbetrokkenheid?*

Topiclist:

Organisatie en beleid

- Algemeen: organisatie, strategie, doel, werkwijze, doelgroep, samenwerking stakeholders.
- Cultuur: omgangswijze, houding.
- Structuur: bestuurslijn, procedures, ouderorganen, vertrouwenspersoon, overlegstructuren.
- Pedagogisch beleid en -klimaat: visie, communicatie, evaluatie, afstemming.
- Aanmeldprocedure
- Specifieke doelgroepen

Ouderbetrokkenheid

- Visie: criteria, waarden, formulering, ouders bij betrokken, initiatiefnemer, gezamenlijkheid.
- Ouderlijk sociaalkapitaal inzetten
- Geïntegreerd in het clubbeleid
- Negatieve vormen van ouderbetrokkenheid? Tips? Tops?

Sportondersteunendgedrag thuis (SOG):

- Is er zicht op invulling van SOG door ouders? Ondersteuning? Kennis? Belang?
- Is er zicht op opvoedstijlen, pedagogische doelen en verwachtingen?

Oudercontact:

- Zijn er uitgangspunten m.b.t. communicatiewijze? Cultuursensitief, laaggeletterdheid of wederkerigheid, initiatiefnemer, waardering?
- Inhoud? Algemene informatie, contributie, regels, voortgang sportprestaties, activiteiten, gedrag, signalen, wederkerigheid, problemen of positieve resultaten.
- Kanalen? Informeel /formeel, persoonlijk, schriftelijk, telefonisch, digitaal, middelen, doelgroepen, huisbezoek, ouder-kind-activiteiten, ouderavond, enquêtes, effect inzet.
- Toon en tijdstip : appel doen op, dwingend, vrijblijvend, tijdstip.
- Moeilijk bereikbare ouders? Wie, welke, waarom, aanpak, tips en tops?
- Knelpunten, mogelijkheden en succesfactoren.

Ouderparticipatie:

- Participatiemogelijkheden zijn er? Aanbod gericht op eigen kind, team en/of hele club.
- Stimuleren: Wie is de initiatiefnemer? Ontvankelijkheid club? Moeilijk te vervullen taken? Zijn er ouders die zelden participeren? Succesfactoren, knelpunten, mogelijkheden?
- Uitvoering: tops en problemen, spanningsvelden, verbeteringsmogelijkheden?

Trainers:

- Opleiding: deskundigheid, bekwaamheid; sporttechnisch, didactisch, pedagogisch?
- Kennismaking: relatie met ouders en jeugdleden, kennis over gezin/kind.
- Visie ouderbetrokkenheid en klimaat: taak, uitvoering, tops en tips.
- Training: opbouw, voorbereiden, aandachtspunten, doelstellingen, alleen technisch?
- Trainersteam: uitwisseling, deskundigheidsbevordering, belang, ideeën.
- Jeugdleden: plezier, welbevinden, stimuleren, aansluiten, uitdagen, interessant, intrinsieke motivatie (autonomie, competentie, relationele verbondenheid), waardenoverdracht.
- Ouders: contact / inhoud / wanneer. Succesfactoren, knelpunten en mogelijkheden?

Pedagogisch klimaat:

- Inhoud: regels, waarden, normen, (emotionele) veiligheid, informatie, structuur, interacties
- Geef je hier invulling aan en op welke wijze? Onderwerp van gesprek? Wie, inhoud, afstemming, samenwerkingspartners. Succesfactoren, knelpunten en mogelijkheden?
- Welke rol speelt de hockeyclub in de wijk? Maatschappelijke, educatieve rol, bindende kracht, ontmoetingen? Tops en tips?
- Ervaringen: interacties tussen trainer-kind-ouders-andere ouders-toeschouwers?
- Stimulerende omgeving: onderwerpen specifieke aandacht, competenties, relationele verbondenheid, autonomiebehoeften.
- Ondersteuning van externen? Wie, wat, behoefte aan?
- Regels en afspraken: Welke? Formeel vastgelegd of informeel? Voor en door wie? Hantering, handelen bij overtreding, sancties / bespreken gericht op intrinsieke motivatie? Van do's and don'ts naar rights and wrongs.

Tot slot: Respondent gelegenheid geven nog iets toe te voegen. Bedanken en afsluiten.

Bijlage 6b: Topiclist interviews ouders

Datum en tijdstip interview

Introductie:

- Voorstellen; werk en studie
- Doel van het onderzoek en interview
- Opbouw interview; wat gaan we doen, beschikbare tijd vaststellen
- Aangeven wat ik met de resultaten ga doen
- Toestemming vragen voor opname en voor de opname van het interview van hun kind.
- Navragen of men prijsstelt op (inzage in) de uitwerking van het interview of het verslag.
- Met naam genoemd worden of moet men anonimiteit waarborgen. Ook vragen voor kind.
- Bedanken voor medewerking
- Vragen?

Achtergrondinformatie geïnterviewde

- Naam en leeftijd
- Gezinsamenstelling, land herkomst, wanneer wonen in Katendrecht, kindplaats in gezin.
- Opleidingsniveau, werk, vrijetijdsbesteding, contacten in de buurt, gezondheidsbeleving
- Sport ouder: welke sport, clubverband, hoe lang al, ervaringen, bekend met sport(systeem)?
- (Professioneel) netwerk aanwezig dat iets zou kunnen betekenen voor het team / de sv?

Startvraag: *Hoe bent u met de hockeyclub in aanraking gekomen?*

Topiclist:

Sport kind:

- Doelstellingen, (wiens) keuze hockey?
- Beleving: zoon/dochter, ouders, samen, hele gezin.
- Training: motiveren, stimuleren. Nodig? Belang? Hoe tips en tops?
- Hoe denkt u omgeving over sporten in het algemeen? En over de sport van uw kind?

Visie ouderbetrokkenheid:

- Wat is voor u ouderbetrokkenheid?
- Beleving, behoeften, drempels, meerwaarde, potentiële succesfactoren en knelpunten.

Sportondersteunendgedrag thuis:

- Waar liggen zijn of haar talenten? Stimuleren? Hoe gaat u daarmee om?
- Ondersteuning sportontwikkeling: stimuleren, faciliteren, interesse tonen, thuis zaken regelen, aanmoedigen, aanwijzingen geven, wanneer, verschil wedstrijden / training?
- Pedagogische aanpak: opvoeddoelen, succeservaringen, knelpunten, tips en tops.
- Aanwezigheid bij trainingen / wedstrijden: ervaringen.
- Merk je strubbelingen op? Kind, team, club? Wat doet u?

Sportvereniging:

- Aanmeldprocedure: Verloop, beleving, verwachtingen wederzijds uitgesproken? Afstemming thuis-club: wiens taak, hoe, mogelijke acties, initiatiefnemers. Knelpunten? Succesfactoren?
- Oudercontact /communicatie: inhoud, frequentie, tijdstip, kanalen, bereikbaarheid, toon, wederkerigheid, gezamenlijk, ervaringen, erkendheid, begrijpelijkheid, uitnodigend? Knelpunten, succesfactoren, mogelijkheden, tops en tips.
- Worden ideeën over wat goed is voor een kind of het team samengebracht?

- Onderlinge oudercontacten in team /club: ervaring, sfeer, met welke ouders, waar, betrokkenheidslijnen, (corrigeren) toeschouwersgedrag, supporteren, succesfactoren, knelpunten?
- Contacten met trainers: kennismaking, verwachtingen, welke momenten, intensiteit, inhoud, ervaringen, bereikbaarheid, uitwisseling, kwaliteit / professionaliteit. Tips? Knelpunten? Succesfactoren?

Participatie

- Algemeen: behoeften, motieven, zicht op soorten taken, competentie, voor welke doelgroepen (eigen kind, d-team of hele club).
- Randvoorwaarden; tijd en energie investeren, andere aspecten?
- Ouder-kind activiteiten: beleving.
- Ervaart u rondom ouderparticipatie spanning? (dubbelrol ouder-vrijwilliger, persoonlijke doelen /motieven en organisatorische doelen / motieven
- (Structureel) vrijwilligerswerk: hiervoor gevraagd, hoe ervaart u dit, duidelijk wat u te bieden heeft, voorkeur, bereidheid,
- Meebeslissen: behoeften, motieven, peilen hoe u hier tegenover staat, betrokkenheid bij welke besluiten. Ervaringen, knelpunten, succesfactoren, wensen, tops en tips?
- Samenwerken met de omgeving: partners, ervaringen, tops en tips.

Pedagogisch klimaat:

- Ervaringen met sfeer, omgangsvormen, (formulering, communicatie en handhaving) regels en afspraken, reacties bij calamiteiten, gedrag tijdens trainingen of wedstrijden van ouders / vrijwilligers/ toeschouwers/ scheidsrechter/ coach/ trainer?
- Vertrouwensband: ervaringen gedeelde opvoeding.

Tot slot: Respondent gelegenheid geven nog iets toe te voegen. Bedanken en afsluiten.

Bijlage 6c: Topiclist interviews D-jeugdleden

Datum en tijdstip interview:

Introductie: kind op gemak stellen.

- Voorstellen; werk en studie
- Doel van het onderzoek en interview
- Opbouw interview; wat gaan we doen, beschikbare tijd vaststellen
- Toestemming voor opname is reeds eerder verkregen van ouders.
- Bedanken voor medewerking
- Vragen?

Het is geen examen of toets. Er zijn geen goede of foute antwoorden. Ik wil van je leren hoe jij hockey vindt. Mag leuk of minder leuk zijn, mopperen mag ook evenals zeggen als je iets fijn vindt. Anoniem verwerken.

Achtergrondinformatie geïnterviewde

Naam en leeftijd, welke school, groep en team

Startvraag: *Kun je iets vertellen over je sport?*

Topiclist:

Sport:

- Hoe ben je bij hockey terecht gekomen?
- Waarom sport je? Waarom denk je dat je ouders je laten sporten?
- Zijn je eigen ouders geïnteresseerd in je sport? Is je ouder de eerste keer meegegaan?
- Hoe voel je je op de club?
- Wat vind je leuk en wat minder leuk aan hockey? Hoeveel plezier heb je in hockey op een schaal van 1 tot 10. Ladder.
- Wat leer je allemaal op hockey? Wat zou je nog graag willen leren in de sport? Denk je dat je trainer dit weet? Zouden je ouders daarin ook iets kunnen betekenen voor je?
- Waar ben je goed in (zelfbeeld)? Wat zijn je (sport)talenten? Wat zou je graag willen bereiken/wat is je doel?

Ouders:

(sport)ondersteunendgedrag

- Doe je wel eens activiteiten samen met je ouders? Samen sporten.
- Komen je ouders kijken naar een training, wedstrijd, andere activiteit op de club?
- Spreek je thuis met je ouders of anderen over de training of wedstrijd? Waarover? Wat vertel je? Hoe reageren je ouders? Hoe ervaar je dit?
- Gaan jullie weleens samen naar een hockeywedstrijd of bekijken je die samen op tv?
- Zouden je ouders nog iets kunnen doen (of laten) om je plezier in hockey te vergroten?
- Hoe kunnen je ouders je het beste ondersteunen?
- Zelfstandigheid: bijvoorbeeld wie pakt je sport tas in? Mag je zelf naar het veld gaan?

Oudercontacten:

- Praten je ouder weleens met de trainer of sportpedagoog? Waarover, wat vind je daarvan?
- Weten de trainers genoeg over jou of over je gezinssituatie?
- Krijgen je ouders weleens post /mail van de club/nieuwsbrief? Waarover? Hoe wordt jezelf geïnformeerd? Hoe vindt je dat dit verloopt?

Ouderparticipatie:

- Zijn er ouders die helpen op de club? Wat doen ze? Wat zouden ze volgens jou nog meer kunnen doen? Hoe gaat dit volgens jou? Wat gaat goed en wat zou beter kunnen? Hoe?

- Helpen je eigen ouders? Wat vind je daarvan? Wat zouden ze eventueel kunnen doen. Succeservaringen, knelpunten, tops en tips.
- Wie zou het beste aan je ouders kunnen vragen of ze willen helpen op de vereniging?

Andere ouders:

- Hoe gedragen ouders zich als ze komen kijken naar een training of wedstrijd? Hoe ervaar je dit?
- Geven andere ouders weleens aanwijzingen, aanmoedelingen of complimentjes? Op welke wijze? Hoe vind je dit?

Trainers:

- Hoe heb je de trainer leren kennen?
- Bespreek je wel eens wat met je trainer? Wat? Hoe gaat dit?
- Geeft je trainer aanwijzingen / aanmoedelingen /complimentjes of niet? Hoe beleef je dit?
- Wat vind je van de aanpak van de trainer; speltechnisch, pedagogisch? Wat zou je anders willen en waarom?
- Tops en tips?

Andere jeugdleden:

- Hoe voel je je op de club? In het team? Wat vind je van de teamopstelling?
- Hoe zijn de contacten met je teamgenoten?
- Hoe gaat het team om met oneerlijk (spel)gedrag, moeilijke tegenstanders, winst en verlies, teleurstellingen? Wat vind je daarvan?
- Wat doe je als er iets gebeurt wat je niet prettig vindt?

Toeschouwers:

- Wat vind je van (het gedrag) van de toeschouwers? Hoe ervaar je dit? Is er iets dat je zou willen verbeteren? Wat en waarom?

Pedagogisch klimaat:

- Zijn er bepaalde regels en afspraken waar je je aan moet houden? Wat vind je daarvan en hoe ga je ermee om? Hoe doen andere jeugdleden dat?
- Kunnen alle kinderen meedoen?
- Heb je nog tops en tips?

Slotvraag: Wil je zelf nog iets vertellen of vragen? Bedanken en afsluiten.

Bijlage 7a: Observatielijst oriënterende observatie

Het doel van de oriënterende observatie is een beeld te krijgen van de onderzoekslocatie; qua situatie en actoren.

Situatie:

- Hoe ziet deze eruit, plattegrond? Inbedding in de wijk.
- Inrichtingskenmerken van de omgeving, opvallende objecten, opvallende kleuren, geuren, geluiden.
- Binnen- en buitenlocatie? Weersomstandigheden?

Actoren:

- Welke mensen bevinden zich waar in de onderzoekssituatie. Kenmerken van actoren; leeftijd, huidskleur, welke indruk maken de actoren?
- In welke functie en met welk doel en wat is hun onderlinge relatie?
- Wat doen ze aan activiteiten?
- Tussen wie en op welke wijze vinden er interacties plaats? Hoe gaat men zowel verbaal als non-verbaal met elkaar om?
- Hoe ziet het gedrag van toeschouwers, ouders, coaches, trainers, tegenstanders er uit? Wat is de aanleiding, gevolg?

Bijlage 7b: Observatielijst trainings-wedstrijddag

Er is tijdens de gestructureerde verdiepende observatie gelet op het gedrag ten aanzien van een positief pedagogisch sportklimaat. Het doel is te onderzoeken of het gezegde tijdens de interviews en gedrag tijdens de observatie met elkaar overeen komen.

Ontvangst / welkom:

- Hoe worden nieuwelingen in het team of bij de club (ouders en jeugdleden) benaderd?
- Hoe wordt het team van tegenstanders of supporters, ontvangen?
- Worden ze opgemerkt, wegwijs gemaakt, welkom geheten. Hoe reageren deze personen hierop? Voelen ze zich welkom voelen en gewaardeerd of niet? Hoe zie je dit? Waaruit blijkt dit?

Regels en afspraken:

- Zijn D-jeugdleden op tijd aanwezig? Zo niet hoe wordt daarop gereageerd? Aangesproken?
- Hebben ze alle benodigde sportmaterialen bij zich? Zo niet, hoe wordt dit opgelost? Wie neemt het initiatief? Mate van zelfstandigheid?
- (Hoe) worden en (nieuwe) afspraken gemaakt?
- Wie en hoe wordt er gereageerd bij overtreding van de regels die bij HC Feijenoord gelden? Sancties? Aangesproken worden op de afspraken of eraan herinnerd worden? D-jeugdleden zelf laten nadenken, oplossing formuleren? Informatie en uitleg over regels? Worden grenzen aangegeven en zo ja op welke wijze? Door wie wordt dit gedaan? Weten deze kinderen wat er van hen verwacht wordt? Zijn deze regels bij hen bekend? Waaruit blijkt dat?
- Hoe bij overtreding spelregels? Rol trainer, coach, scheidsrechter, toeschouwers, verantwoordelijke bezoekende club?

Coachende activiteiten gericht op individuele jeugdspelers en het team:

- Hoe worden de posities verdeeld? Inspraak van D-jeugdleden? Hoe wordt daarover gecommuniceerd? Op welke wijze wordt er informatie en uitleg gegeven, is er sprake van groepsdruk?
- Is er aandacht voor alle kinderen? Voor welke wel / niet? Aanleiding, reden? Kennen ze alle kinderen bij naam? Weten ze iets over omstandigheden, achtergronden? Waaruit blijkt dat? In welke context wordt er op ingegaan?
- Hoe reageert de coach op mislukte (technisch of tactisch) spelacties in het veld? Hoe wordt de desbetreffende speler aangesproken, wat wordt gezegd? Getroost, aangemoedigd, verwijten etc?
- Hoe wordt omgegaan met wisselen? Wie, wanneer, waarom, hoe lang uit het spel, hoe weer terug erin? Is er sprake van motiverende opmerkingen?
- Is er een verschil in benadering of speeltijd tussen ervaren teamleden en nieuw ingestroomde teamleden. Mate van spelparticipatie gelijk? Groepsdruk?
- Hoe wordt er gereageerd bij winst of verlies? Is er aandacht voor inzet, prestaties, trainingsoefeningen, plezier en succeservaringen? Adequate reacties?
- Wordt er gerefereerd aan trainingen / oefeningen? Zo ja op welke wijze? Resultaat?
- Hoe wordt er gereageerd op incidenten / problemen?
- Vinden er evaluaties plaats in pauze en na afloop? Wie neemt het initiatief? Structurering? Rol gedrag coach? Wat wordt op welke wijze gezegd? Is er sprake van informatie, uitleg, respect, motivering, stimulering?

Contact en interacties:

Tussen D-jeugdleden onderling:

- Begroeting, omgang, respect, gespreksonderwerpen en toon; ruzie, conflicten, vriendschappelijk, pestgedrag, groepsdruk, amicaal?
- Gedrag en emoties D-jeugdleden; actief, passief, blij, betrokken of geen zin, recalcitrant etc?
- Wordt er ingegrepen door volwassenen? Aanleiding, hoe, resultaat?
- Worden contacten gestimuleerd? In welke situatie/context? Op welke wijze? Reactie?

Tussen bestuur, trainer, sportpedagoog/coördinator, coach, ouders

- Vindt dit plaats? Hoe ziet het contact eruit; aanleiding, toon, inhoud?

Toeschouwers:

- Onderling contact; ouders van een team? Toon?
- Aanwijzingen en aanmoedigingen; uitingswijzen, elkaar erop aanspreken? Steun? Emoties?
- Aanleiding van opvallend gedrag? Gevolg?

Ouderparticipatie / vrijwilligerswerk;

- Wie steekt de handen uit de mouwen, voor welke activiteiten, uit zichzelf of in opdracht. Hoe wordt hierover gecommuniceerd?
- Hoe gaat men om met problemen die zich voordoen? Hoe wordt gehandeld? communicatief of strategisch?

Bijlage 8a: Transcript Interview Ouder

Respondent: Ouder gezin 2

Dit transcript is in verband met de privacy verwijderd.

Bijlage 8b: Transcript Interview D-Jeuglid

Respondent: Meisje D-Jeuglid gezin 3

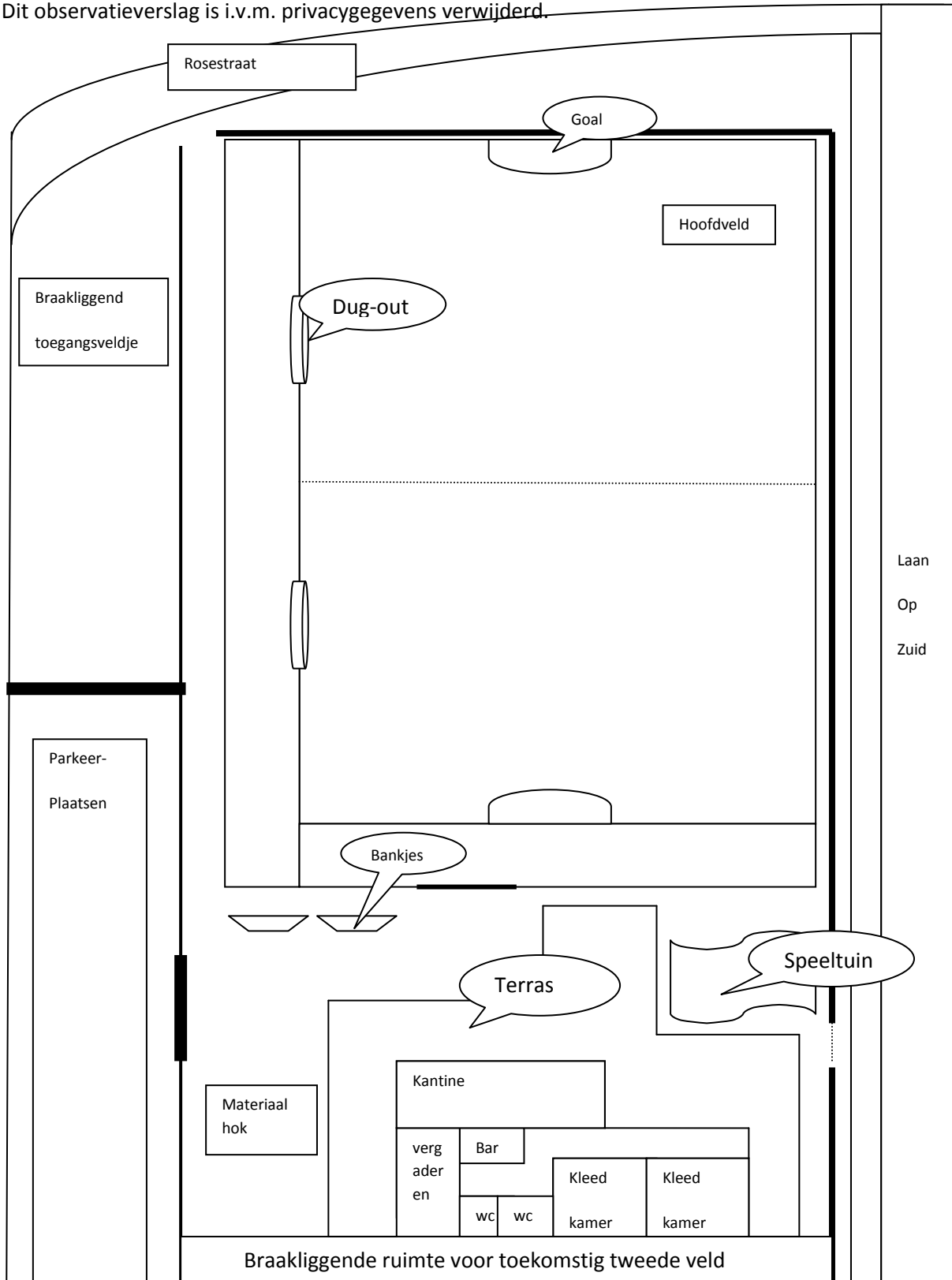
Dit transcript is in verband met de privacy verwijderd.

Bijlage 9a: Observatieverslag oriënterende observatie

Datum: 02-07-2014 Tijd: 17.30-19.45 Locatie: Terrein HC Feijenoord, Laan op Zuid Rotterdam.

Plattegrond:

Dit observatieverslag is i.v.m. privacygegevens verwijderd.

Bijlage 9B: Observatieverslag Wedstrijddag HC Feijenoord

Datum verdiepende observatie: 27-09-2014

Tijd: 13.00-17.00

Locatie: Terrein HC Feijenoord, Laan op Zuid Rotterdam.

Hulpmiddelen: notitieblok, pen en videocamera.

Dit observatieverslag is i.v.m. privacygevoelige gegevens verwijderd.

Bijlage 10: Stappenplan ouderbetrokkenheid in relatie tot een positief pedagogisch sportklimaat

Dit voorstel voor een stappenplan is mede gebaseerd op de empirie, het theoretisch kader en specifiek op een aantal van de succesfactoren van ouderbetrokkenheid (Lusse, 2013). Voor de meeste effectiviteit is het van belang de ouderbetrokkenheidsvisie en pedagogische visie te integreren in het organisatiebeleid. Op deze wijze kan het pedagogisch sportklimaat op basis van een breed draagvlak versterkt vormgegeven worden.

Tevens is er rekening gehouden met uit de data naar voren gekomen informatie en in de conclusie geformuleerde fasen:

Niveau 1: PPS en individuele ouderbetrokkenheid

De vereniging dicht sportondersteunendgedrag een prominentere plaats toe en houdt daarbij rekening met de behoeften van ouders. Meer aandacht voor uitwisseling van wederzijdse relevante pedagogische informatie en visie om te komen tot afstemming.

Niveau 2: PPS en ouderbetrokkenheid op teamniveau

Vraag en aanbod van participatieactiviteiten afstemmen op interesses en mogelijkheden van ouders en daarbij passende ondersteuning, gericht op alle benodigde interactievaardigheden in een PPS, bieden. Hierbij is het (toekomstige) pedagogisch beleid richtinggevend.

Niveau 3: PPS en ouderbetrokkenheid in clubverband.

Stimuleren dat ouders expliciete input leveren door (op eigen initiatief) mee te praten over beleidsmatige aspecten en ideeën inbrengen over (de ontwikkeling van) een positief pedagogisch sportklimaat.

Stappen		Aspecten	Aanbevolen / opmerkingen/ achtergrondredenen
1	Ontwikkelen van een 'sense of urgency'.	Overtuigd zijn van het belang en de noodzaak van ouderbetrokkenheid.	
2	Inventarisatie stand van zaken	Hoe is ouderbetrokkenheid nu vormgegeven en hoe wordt deze ervaren.	Het perspectief van ouders (en jeugdleden) hierbij betrekken omdat er een verschil kan zijn met het perspectief van bestuur / kader. Onderzoeksconclusies gebruiken
3	Vaststellen van een aantal belangrijke uitgangspunten zoals bijvoorbeeld	Gemeenschappelijk doel	De optimale stimulering van de ontwikkeling van jeugdleden en ouders.
		Gelijkwaardigheid en respect	De ouder is deskundig op het opvoedkundig gebied van eigen kind. Door hun kind lid te laten worden van HC Feijenoord spreken ze vertrouwen uit in de club als medeopvoeder. Er is sprake van gedeelde opvoedverantwoordelijkheid dientengevolge heeft de club een morele opvoedverplichting. Vertrouwensband opbouwen.

		Wederkerigheid	Van toespraak naar inspraak. Minder door de club maar meer openstaan voor ouders en hen nadrukkelijk uitnodigen. Geeft uitdrukking aan de waardevolle informatie die een ouder kan geven over de achtergrond van het kind. Samenwerken vereist afstemming behoeften, motieven en uitgangsposities.
		Ouderbetrokkenheid heeft drie gelijkwaardige dimensies en is meer dan ouderparticipatie	<ul style="list-style-type: none"> • Sportondersteunend gedrag • Oudercontact • Ouderparticipatie Aandacht en waardering voor alle drie de dimensies is noodzakelijk.
		Communicatie wijze Een open uitnodigende cultuur.	Communicatief handelen i.p.v. strategisch handelen.
		Belang van autonomie, competentie en relationele verbondenheid	
4	Visie formuleren en uitwerken voor de drie verschillende dimensies van ouderbetrokkenheid	Begripsverheldering: Sportondersteunend gedrag Oudercontact Ouderparticipatie Het onderscheiden van deze vormen van ouderbetrokkenheid is zinvol omdat per dimensie andere motieven relevant zijn.	Zodat allen er hetzelfde onder verstaan. Visie samen mét ouders ontwikkelen. Wanneer bedrijfstechnische verbeteringen beoogd worden, zullen andere aspecten en verschillen in de ouderpopulatie relevant zijn dan wanneer maatschappelijke doelstellingen worden beoogd.
		Bewust zijn dat betrokkenheid van ouders start bij het eigen individuele kind.	Dit moet eerst bewerkstelligd zijn alvorens ouders willen /kunnen komen tot participatie, meebeslissen of omgevings samenwerking.
		Beschrijven hoe de sportvereniging de relatie met ouders ziet. Deze visie baseren op de kansen en mogelijkheden van ouders en de sportvereniging.	Visie moet breed binnen de vereniging gedragen worden. Faciliteren; middelen en voorzieningen ter beschikking stellen, investeren in contacttijd en er energie in willen steken. Bevoegdheden en verantwoordelijkheden vastleggen.
		Bedacht zijn op mogelijke vooroordelen	Alle ouders, dus ook niet-westerse ouders tijdig en duidelijk informeren

		t.a.v. niet-westerse ouders die bij de vereniging kunnen leven.	over participatiemogelijkheden en hen actief bevragen op professionele expertise, netwerk en interesses.
5	Communicatieplan	Plan ontwikkelen voor de verschillende contactmomenten met ouders. Hierbij rekening houden met het doel van dat contactmoment.	<ul style="list-style-type: none"> • Voorwaarden: vertrouwensband, vriendelijke attitude en toon, aansluiten bij behoeften en motieven van ouders. Gelijkwaardig en wederzijds. Niet alleen ouders informeren, maar hen ook horen. Ontwikkelen van korte communicatielijnen zodat geanticipeerd kan worden. • Via diverse kanalen en middelen: mondeling en schriftelijk, digitaal, papier, nieuwsbrief, clubkrant, website. Een directe, persoonlijke benadering werkt beter dan een indirecte methode. • Tijdstip /frequentie: duidelijke, tijdige uitnodigingen, regelmaat afhankelijk van inhoud en doel. • Inhoud: cultuursensitief, rekening houdend met laaggeletterdheid. Ook aandacht voor sportontwikkeling jeugdleden. Structureel waardering voor ouderlijke inspanning en eigen initiatief uitspreken. • Aandacht voor externe partners zoals bijvoorbeeld de schoolsportvereniging en basisscholen.
6	Plan van aanpak maken	<p>Bij uitwerking rekening houden met:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diverse stakeholders; gemeente Rotterdam, SSV, basisscholen, sponsors, wijkbewoners, leden en hun ouders. • Fysieke implementatie; vormgevingsfase • Mentale implementatie; leerfase waarin verandervermogen en 	<p>Voor een vastgestelde periode bijvoorbeeld vier jaar. Ouders dienen een duidelijke vaste plaats binnen de vereniging te krijgen.</p> <p>Bovenstaande uitwerken a.d.h.v. mogelijke items:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eerste contact (instuif)trainingen • Aanmeldprocedure • Infoboekje • Ouderparticipatie bespreekbaar maken

		<p>veranderingsbereidheid centraal staan, positieve perceptie ontwikkelen en internaliseren.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Structurele implementatie; inpassen in werkprocessen en systemen van de vereniging om te kunnen komen tot succesvolheid, borging en verankering. • Tijdsinvestering en -planning • Kostprijs personeel en materiaal • Doelstellingen (smart)formuleren • Communicatiestrategie bepalen 	<ul style="list-style-type: none"> • Trainingslidperiode • Competiteliidperiode • Relationale verbondenheid met team en vereniging • Thema-avonden • Randvoorwaarden • Deskundigheidsbevordering • Ouder-kind-activiteiten • Vrijwilligers binden en boeien • Evalueren • Implementeren • Borging
7	Eerste contact tijdens (Instuif)trainingen	Welkom laten voelen.	Specifieke aandacht voor ouders die een hoge drempel ervaren. Concretiseren naar gedrag/houding per functionaris en verantwoordelijkheid beleggen.
8	Aanmeldprocedure	<p>Intake samen met ouder én kind. eventueel met een andere begeleider /volwassenen. Bijvoorbeeld een oom, tante, buurvrouw, zodat elk kind een sportondersteunende volwassenen heeft. Interactieve dialoog</p> <p>Inzetten op persoonlijk contact, niet enkel formulier inleveren. Dit kan op de vereniging of thuis. Op vaste momenten of op afspraak.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Afwezige ouders niet veroordelen of beoordelen, maar reden navragen. • Doel: Vroegtijdig kennismaken dus voordat er problemen zijn. Begin van relatie opbouw. Komen tot uitwisseling. • Keuze navragen: waarom hockey, waarom een teamsport. • Ideeën over wat goed is voor het kind samenbrengen. Belangstelling tonen voor de thuissituatie. Pedagogische of medische achtergrondinformatie over gezin/kind verkrijgen; diagnoses, medicatie, interesses, pedagogische aanpak, doelen en verwachtingen (gelijkwaardigheid, deskundigheid ouder). • Wederzijdse verwachtingen uitspreken; fijn als u met enige regelmaat naar de trainingen of (thuis)wedstrijden kunt komen

			<p>kijken (framen, expliciet uitnodigen), is dit mogelijk voor u of een andere voor het kind belangrijke volwassenen, kind hierop bevragen, eventuele knelpunten /haalbaarheid bv vervoer oplossen. Hierbij het <i>belang van het kind</i> naar voren brengen vanuit pedagogisch perspectief.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaststellen wie deze intakes uitvoert evenals locatie, tijdstip. Bijvoorbeeld (lijn)coördinator, vrijwilliger, stagiaire pedagogiek. • Ouders informeren hoe ze thuis hun kind kunnen ondersteunen in de hockeysport en het belang hiervan onder de aandacht brengen. De club voedt het gesprek tussen ouders en kind thuis door concrete handvaten te geven Ouders gaan zich hierdoor bekwamer voelen. Ontwikkelingsstimulerend gedrag bevorderen en voorbeelden van activiteiten aanreiken. • Voldoende tijd voor uittrekken; is een investering. Opnemen in agenda. • Navragen welke communicatie kanalen ouders prettig vinden/gebruiken. Nederlands?
9	Infoboekje	Eventueel aangevuld met een algemene ouderavond voor nieuwe ouders aan het begin van de seizoenen.	<p>Uitleg over:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De teamsport hockey. • Het Nederlandse verenigingsleven. Aandacht voor beleving ouders en cultuurverschillen zoals bijvoorbeeld meegaan is in Nederland met de papelepel ingegeven. • Hoe functioneert HC Feijenoord (pedagogische) uitgangspunten, regels /afspraken, meekomen • Vrijwilligerswerk; voorbeelden van taken ter info vermelden in verband met bekendheid optimaliseren. Bijvoorbeeld door korte interviews / quotes /foto's huidige vrijwilligers. • Mogelijkheden voor sportondersteunend gedrag; bv plezier

			<p>samen spelen, niet erg als je het als ouder niet kunt, gespreksonderwerp thuis (toon, proces ipv prestatie), info over positief pedagogische klimaat, aanmoedigen, aanwijzingen geven (coach/trainer).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informatie geven over wat het effect is op het kind. Inzetten op proces i.p.v. op prestatie. Dit omdat wanneer ouders zich te overdreven veel bezighouden met de activiteiten dit de ontwikkeling juist kan belemmeren (Epstein, 1995). Zie voor voorbeelden workshops of cursussen de 'best practice' <i>Ouderbetrokkenheid stimuleren in de jeugdsport</i> in België (HIVG, 2013). Verkrijgbaar via, http://www.bvlo.be/public/uploads/files/lo/clubwerking/evs/brochure-sportouders.pdf <p>Vorm: stripboekje voor niet-westerse ouders (uitbreiden).</p>
10	Ouderparticipatie	In vroeg stadium bespreken in verband met bekendheid. Gezamenlijk doel voor ogen houden en verwachtingen uitspreken. Aanvullend bijvoorbeeld jaarlijks op een lijst aan laten kruisen wat ouders willen doen/leren.	<ul style="list-style-type: none"> • Nagaan of duidelijk is hoe een sportclub functioneert, eventuele vragen beantwoorden. • Gespreksonderwerp: gelijkwaardig en wederkerig; Wat zou u kunnen betekenen voor de club en wij voor u. Interesses peilen, capaciteiten, netwerk, ontwikkelingswensen ouder, clubmogelijkheden en –wensen. Hierbij uitdrukkelijk aansluiten bij autonomie- en competentiebehoeften ouders en relationele verbondenheid ter sprake brengen. Drijfveer willen i.p.v. moeten. • Verschillende taken / mogelijkheden aangeven bijvoorbeeld door een overzichtslijst. Deze inrichten van eenvoudig naar moeilijk en verwachte tijdsinvestering en frequentie vermelden. • Overzichtslijst uitreiken /toesturen. Zo krijg je een overzicht / inventarisatie van wanneer en hoe ouders bereid zijn te

			<p>participeren. Commissies kunnen ouders zo gericht en persoonlijker benaderen. Er is meer keuze vrijheid voor ouders. Vergroot mogelijk de kans op participatie omdat een algemene email makkelijker te negeren is of vergeten wordt in de dagelijkse hectiek. Minder vrijblijvend. Ouders kunnen zo op termijn ingezet worden op vlakken waar hun kracht ligt.</p>
11	Trainingslidperiode	Positief contact op- en uitbouwen.	<ul style="list-style-type: none"> • Zicht houden op moeilijk bereikbare ouders. Bijvoorbeeld door deze ouders actief persoonlijk te benaderen via intermediairs (ouder van een bevriend jeuglid). • Ouderavond over sportondersteunend gedrag initiëren, positief sportklimaat / aanmoedigen. Belang van aanwezigheid voor individueel kind benadrukken. Eventueel tegelijkertijd iets organiseren voor kind. • Ouders ontwikkelen gevoel van eigenaarschap ten aanzien van ouderbetrokkenheid als ze positieve respons ontvangen en ervaren. Bedanken voor aanwezigheid. Voorbeeldrol complimenteren dat ze gekomen zijn.
12	Competitielidperiode	<p>Teammeeting / ouderavond</p> <p>(Individuele) kennismakingsgesprekken met team (ouders onderling en jeugdleden) en trainer.</p> <p>Tegelijkertijd iets organiseren voor het team; jeugdleden relationele verbondenheid stimuleren. Ouders hoeven dan geen oppas te regelen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Overgang naar competitielid: ouderavond samen met ouders en jeugdleden. (Gematigde) druk opleggen om aanwezig te zijn achterwege laten, maar benaderen vanuit het belang kind. Verplichte aanwezigheid staat toch geen sanctie op, gaat zijn doel voorbij en kan averechts werken. • De sportcarrière als leidraad nemen voor het contact met ouders; wederkerigheid. Club besteed aandacht aan wat goed gaat; zodat de trots van de ouder op het kind gevoed wordt. Ouders kunnen zo ervaren dat de club naast hen staat. Waardering voor de manieren waarop ouders zich willen inzetten en oog hebben voor alle ouders. • Trainer bij teammeeting grotere rol geven; uitleg inhoud en

			<p>opzet training per leeftijdsklasse. De club brengt zo iets naar de ouders in plaats van alleen maar komen halen. Sluit aan bij behoeften van ouders, meer kennis over vorderingen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pedagogisch sportklimaat: speeltijd, rouleren (tijd en positie), ontwikkelingsproces voorop, teambelang /relationele verbondenheid. • Bij jeugd lid navragen welke positie wil hij/zij spelen. Ook hen informeren over wisselen, teamverbondenheid, belang regels en afspraken. • Diverse ouderparticipatie mogelijkheden benoemen niet alleen coach /manager maar bijvoorbeeld ook gastvrouw/-man. Ondersteuningsmogelijkheden direct aanbieden. Functies / taken verdelen. Let op benadering vanuit willen i.p.v. moeten. Overzicht laten zien wat ouders al doen (framen, verdeling a.d.h.v. eerlijkere belasting).
13	Relationele verbondenheid met team en vereniging	Ouders helpen invoegen in een (bestaand) team. Gastvrouw/-man/teamcontactpersoon aanstellen.	<ul style="list-style-type: none"> • Natuurlijk invoegen is niet voor elke ouder even vanzelfsprekend. • Ouders trainen om met andere ouders in contact te treden op niet veroordelende wijze maar in het belang van het kind aan te spreken bijvoorbeeld op het niet aanwezig zijn tijdens training, • Per team de bestaande ouders opleiden tot of een ouder aanstellen als contactpersoon om andere ouders welkom te heten in het nieuwe team. • “smoelenboek” overzicht per team maken en beschikbaar stellen; met foto’s, ouders en kind, adres, tel, mail etc. (toestemming vragen)
14	Thema-avonden	Mogelijke onderwerpen thema-avonden:	<ul style="list-style-type: none"> • Voorlichting over positief aanmoedigen. Best practice België

	verenigingsbreed	<p>Pedagogisch klimaat</p> <p>Cursus positief aanmoedigen.</p> <p>Algemene info avond over opvoedstijlen</p> <p>Gezonde voeding tussendoortjes</p> <p>Beleid / ontwikkelingen</p>	<p>(zie 6c).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennis, ervaring, competenties en netwerk ouders indien mogelijk bij inzetten. (autonomie- en competentiebehoefte). • Bijvoorbeeld samen werken aan de pedagogische cirkel (bijlage 10. Gedragscode ontwikkelen samen met ouders voor gedrag voor tijdens en na de match. Zodat ze weten wat verwacht wordt. • Geïnteresseerde ouders informeren over beleidszaken. • In (digitaal) jaaroverzicht in plannen.
15	Randvoorwaarden realiseren	Deskundigheidsbevordering trainers en stagiair-trainers	<ul style="list-style-type: none"> • Een hoge mate van ouderbetrokkenheid heeft niet per definitie positieve effecten op het pedagogisch klimaat. Het gaat dus ook om de kwaliteit. Daarom is deskundigheidsbevordering in alle geledingen van belang. • Deze functionarissen acteren op het scheidsvlak van leef-en systeemwereld. Ondersteunen bij het communicatief handelen. • Bewustwording rolmodel • Bijvoorbeeld workshops en intervisie/ supervisie/collegiale toetsing individueel of in teamverband faciliteren. • Inhoud gericht op: informatie geven en uitleg prima , fijn voorbeeld tijdens trainingen wat voor soort oefening dit is. Ontwikkelingsstimulering: goed zelf nadenken wat ze willen leren, trainingen hierop aanpassen , incidenten bespreken en komen tot consensus over een betere aanpak (dit kan beter) , touwtjes in handen nemen als groepsdruk ontstaat. Concreet gedrag : positief contact bevorderen, nieuwe vaardigheden leren, gewenst gedrag bevorderen, omgaan met ongewenst gedrag, interactievaardigheden
16		Coachcursus	<ul style="list-style-type: none"> • Aandacht voor visie beleid, pedagogische doelen, houdings- en

			<p>interactievaardigheden, uitsluiting, speltechnische aspecten dus niet alleen maar sport gerelateerd bv positie spel, aanvallen verdedigen, zich bewust zijn van de machtspositie ten opzichte van het kind, perspectief kind in kunnen nemen, kind op passende wijze info en keuze mogelijkheden kunnen geven, externe druk en eisen minimaliseren dus minder eigen agenda door willen drukken, of controleren, feedback leren geven en ontvangen, werken aan relationele verbondenheid, basisbehoeften van jeugdleden als uitgangspunt.</p> <p>Ontwikkelingsstimulering: goed zelf nadenken wat ze willen leren, trainingen hierop aanpassen, incidenten bespreken en komen tot consensus over een betere aanpak (dit kan beter), touwtjes in handen nemen als groepsdruk ontstaat. Concreet gedrag: positief contact bevorderen, nieuwe vaardigheden leren, gewenst gedrag bevorderen, omgaan met ongewenst gedrag</p> <ul style="list-style-type: none"> • Praktisch oefenen, rollen spelen, gebruik maken van eigen voorbeelden van de coaches. • Ouders kunnen een betere houding ontwikkelen als zij actief geïnformeerd worden over hoe om te gaan met groepen kinderen. Didactisch handelen dient gestuurd te worden door clubvisie. • Positie in relatie tot eigen kinderen in het team • Aandacht voor spanningsveld leef- en systeemwereld.
17	Bijzondere activiteiten.	Ouder-kind activiteiten zoals sportdag, open dag, toernooi, de derde helft.	<ul style="list-style-type: none"> • Commissies draaiboeken voor de verschillende activiteiten laten ontwikkelen. • Standaard communicatie en pedagogisch klimaat in draaiboeken opnemen. • Digitale agenda activiteiten

			<ul style="list-style-type: none"> • Activiteiten met en voor ouders en jeugdleden ontplooiën • De 'derde helft': teams gemengd aan een gezamenlijke tafel laten plaatsnemen, een positieve bedanktoespraak uit spreken om zo te werken aan integratie van multiculturele teams. HC Feijenoord kan zo een voorbeeldrol vervullen in het pedagogisch klimaat in een breder geografisch gebied.
18	Vrijwilligers	Boeien, binden en belonen.	<ul style="list-style-type: none"> • Aandacht voor zinvolheid van hun vrijwilligerswerk benoemen en resultaten met hen bespreken, resultaatverantwoordelijk laten zijn, duidelijkheid afspraken, scholingsmogelijkheden bieden. • Vrijwilligers die zich handelingsbekwamer voelen, halen meer tevredenheid uit hun werk en zijn bereid zich langduriger in te zetten. Het faciliteren van scholing loont. • Belonen kan materieel (BBQ) maar vooral ook immaterieel. Hun inzet zien en waarderen, mondelinge complimenteren door bestuurskader of jeugdleden.
19	Evaluatie en bijstelling / continuering	Jaarlijks inventariseren van opvattingen, bevindingen en verwachtingen van ouders ten aanzien van ouderbetrokkenheid en sportklimaat.	<p>Bijvoorbeeld via enquêtes of ouderpanels, jeugdleden, trainers, bestuur.</p> <p>Mogelijke evaluatie onderwerpen: Tevredenheid, financiële prestatie (begroting-realisatie), projectsucces (ontwikkelkosten, kwaliteit, tijdige introductie, doelstellingen bereikt, impact leerervaringen vaststellen).</p>
20	Implementeren van het plan		
21	Borging en verankering	Behoud en kwaliteitsverbetering.	Actuele kennis van dat wat gerealiseerd is behouden en actueel houden. Continu verbeteren om te komen tot een integrale aanpak en kwaliteitsverbetering. Blijvende aandacht voor de verschillende doelgroepen. Adequate infrastructuur aangelegd, herkenbare verbetersetting en passende verenigingscultuur.

Bijlage 11: Zelfdeterminatietheorie

De zelfdeterminatietheorie (Deci & Ryan, 1985; 2000) is een psychologische theorie die uitgaat van een positief mensbeeld en op basis hiervan de regulatie en doelgerichtheid van het menselijke gedrag en belangrijke basisbehoeften behandelt. Op basis hiervan kan aangegeven worden wat mensen enthousiast en gemotiveerd maakt waardoor men situaties kan creëren die duurzame motivatie mogelijk maken. Drie psychologische basisbehoeften, autonomie, competentie en relationele verbondenheid vormen de bouwstenen. *“Het is essentieel dat volwassenen tegemoetkomen komen aan deze basisbehoeften opdat iemand vanuit zichzelf gemotiveerd kan zijn, en tevens is het essentieel voor ieders persoonlijk groei, integriteit en welzijn”* (Deci & Ryan, 2000).

Ons gedrag wordt bepaald door verschillende drijfveren. Je kunt je aan de regels houden uit angst voor straf, maar ook omdat je begrijpt waarvoor deze regels er zijn en er invloed op hebt gehad. Er zijn dus verschillende motivatiestrategieën om deze gedragsdrijfveren te versterken. Motivatie kan men vanuit twee richtingen benaderen of aandrijven; moeten en willen.

- Moeten: door het moeten meer te benadrukken zal het kind minder spelplezier en meer druk ervaren. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor de talentontwikkeling en leiden tot meer agressie op het veld of drop-outs, verminderde sportparticipatie en sportcompetentie. Veel ouders zijn zich niet bewust van de druk die ze hun kinderen opleggen.
- Willen: door deze categorie te ondersteunen kunnen ouders talentontwikkeling en welzijn stimuleren. Het deelnemen aan activiteiten zoals trainingen en wedstrijden zal dan (psychologisch) vrijwilliger plaatsvinden.

Er zijn volgens de ZDT drie fundamentele psychologische basisbehoeften die de motor zijn voor intrinsieke motivatie; autonomie, competentie en relationele verbondenheid. Ouders zouden ook in de sportcontext deze basisbehoeften moeten ondersteunen. Dus zowel voor, tijdens als na een training. Het kind gaat de sportactiviteit dan langer, beter en liever doen. Omdat trainers, vrijwilligers en kaderleden samen met ouders de pedagogisch civil society vormen is het ondersteunen van de basisbehoeften en het vergroten van de autonome motivatie van jeugdleden geen opdracht voor de ouders alleen. Het ondersteunen van de drie basisbehoeften vergroot het welbevinden en de talentontwikkeling van de speler (Lambrechts et al., 2013). Hoe kunnen ouders dit bewerkstelligen (of frustreren)?

Autonomie

Autonomie is jezelf kunnen zijn en initiator zijn van je eigen acties, het kunnen handelen met een zekere mate van zelfstandigheid. Dit geeft een gevoel van psychologische vrijheid. Wanneer kinderen de kans krijgen zelf (mee) te beslissen of keuzemogelijkheden krijgen kan dit gevoel tot stand komen. Ook het op empathische wijze en met voldoende, bij de leeftijd passende verantwoordelijkheid opgelegd krijgen draagt bij aan dit gevoel van psychologische vrijheid.

Het gaat uitdrukkelijk niet om zelfstandig zonder hulp moeten functioneren of onafhankelijk je eigen plan trekken. Het gaat wel om kinderen volgens de eigen ontwikkeling dus gradueel een bepaalde mate van zelfstandigheid te verlenen.

De ouder of (mede)opvoeder kan autonomie ondersteunen door rekening te houden met voorkeuren, interesses, persoonlijke doelen en waarden van het kind. Door gevoelens en problemen van het kind te erkennen en open te staan voor mogelijke aversie die het kind heeft voor taken. En daarnaast de mogelijkheid te bieden het kind zelf initiatief te laten nemen gedurende de activiteit.

Het voortdurend roepen van gerichte instructies is niet wenselijk en zou overgelaten moeten worden aan de trainer. Het doel van autonomie ondersteunende instructies is het belang en de relevantie van keuzes te duiden. Hierdoor ervaart en ziet het kind zelf het persoonlijk belang en nut van de activiteit in. Dit kunnen ouders bereiken door in hun instructies een link naar de leefwereld van het kind te leggen, eerst te luisteren en aanvullend te vragen wat het kind er zelf van vindt, suggesties voor verbetering te vragen of andere aanpakken aan te moedigen. Hierdoor wordt een context gecreëerd waarin kinderen zich gerespecteerd voelen en zelf sturing kunnen geven aan hun leerproces. Ouders creëren een autonomie ondersteunende omgeving (Vansteenkiste, 2012).

Competentie

Competentie is het opdoen van succeservaringen en daarnaast het zich willen meten met anderen. Je competent voelen is van essentieel belang. Ook bij het sporten. Niet alleen in het veld, maar ook daarbuiten. Bijvoorbeeld het zelf in kunnen pakken van sporttas of het aantrekken van sportkleding. Het kind wil doeltreffend omgaan met zijn omgeving en zijn gedrag tot een goed einde brengen door controle te hebben over zijn gedrag. Frustratie van deze competentiebehoefte komt tot uiting door gevoelens van onbekwaamheid of falen.

Door een gestructureerde leeromgeving aan te bieden kunnen (mede)opvoeders deze behoeften ondersteunen. Dit biedt kinderen houvast en ze weten wat er van hen verwacht wordt. Het maakt de omgeving voor het kind voorspelbaar. Hierdoor kunnen ze zich er beter aan houden en zich competent voelen om een bepaald resultaat neer te zetten. Vanuit een onderliggende motivering zouden gezamenlijk regels opgesteld moeten worden. Tevens vallen hieronder het geven van positieve feedback waarbij het resultaat niet als prioriteit gesteld wordt, maar het proces in kleine stapjes. Dit doen met een houding die vertrouwen uitstraalt in de mogelijkheden van het kind om goed te presteren en zich goed te gedragen. Zoveel mogelijk succeservaringen mogelijk maken is het doel. Ouders dienen haalbare verwachtingen te stellen en winnen van ondergeschikt belang te maken. Het geven van een zinvolle uitleg en het kind betrekken bij het nemen van beslissingen of het bieden van begeleiding bij het uitvoeren van taken, behoort er ook toe. De manier waarop de structuur geboden wordt, democratisch, overbeschermend of controlerend, is van belang.

Relationele verbondenheid

Relationele verbondenheid is de wens om positieve relaties op te bouwen, anderen graag zien, zelf graag gezien worden, je geaccepteerd en gewaardeerd te voelen. Het gaat om de ervaring van betrokkenheid, interesse, samenwerkings sfeer, wederzijdse zorg, ondersteunende relaties en een warme band met belangrijke personen. De perceptie hiervan is afhankelijk van het kind zelf. Eenzaamheid of conflicten met deze voor het kind belangrijke personen kan leiden tot frustratie van deze behoefte.

Mede opvoeders kunnen deze behoefte aan relationele verbondenheid ondersteunen door een warme context te bieden met onvoorwaardelijke aandacht, begrip en emotionele steun. Nieuwelingen welkom te heten. Kinderen doen zo de ervaring op dat volwassenen er voor hen 'zijn'. Kinderen wordt de mogelijkheid geboden hun passie na te streven. Kinderen zijn gelukkiger naarmate zij meer van deze steun ervaren, hierdoor bereiken ze ook meer. Een hoge mate van ouderbetrokkenheid bevordert het gevoel van eigenwaarde, veiligheid en verbondenheid (Vansteenkiste, 2012).

Opvoeders zitten in een machtspositie ten opzichte van het kind. De mate waarin een opvoeder bereid is het perspectief van het kind in te nemen, de vaardigheden bezit om het kind op een passende en zinvolle manier informatie en keuzemogelijkheden te geven en tegelijkertijd externe druk en eisen te minimaliseren, bepaalt de mate waarin de opvoeder een controlerende stijl los kan laten of de eigen agenda wil doordrukken en kan overstappen naar een motiverende ondersteunende strategie. De zelfdeterminatietheorie biedt sportclubs een geschikt kader om gerichte strategieën mee te geven aan ouders hoe zij het kind het beste kunnen ondersteunen bij het sporten (Lambrechts et al., 2013).

